कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियान २०२०-२१
मार्गदर्शक सुचना
ई-मेल - ddaqc5@rediffmail.com

जा.क्र. /कृयाउअ/गुनि-५/ नक्र १०८ / ३०५८० /२०२०
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-४११ ००१.
दिनांक : ०९ डिसेंबर , २०२० .

प्रति,

१. विभागीय कृषि सहसंचालक, --------------------(सर्व)
२. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, ----------------(सर्व)

विषय- सन २०२०-२१ मध्ये कृषि उन्नती योजनेंतर्गत कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियानांच्या अंमलबजावणी करिता मार्गदर्शक सूचना...

संदर्भ : १ . केंद्र शासनाच्या http://farmech.dac.gov.in या संकेत स्थळावरील कृषि यांत्रिकीकरण उप अभियानाबाबत सुधारीत मार्गदर्शक सुचना -२०२०-२१
२. केंद्र शासनाचे पत्र .3-1/2015-M&T (I&P), दि.२७ मे २०२० या क्रमांक व दिनांकाची तीन पत्रे
३. केंद्र शासनाचे पत्र .3-1/2015-M&T (I&P), दि.८ जून २०२०
४. शासन निर्णय क्र. कृयायो -०५२०/प्र.क्र.५९/१४ -अे, दि. १४ जुलै २०२०.
५. शासन पत्र क्र. प्रकृसिं-५२०/ प्रक्र ५९/ १४ अे , दि. २९ जुलै २०२०
६. केंद्र शासनाचे पत्र . 3-1 (Revalidation/2015)- M&T (I & P), दि. २२ एप्रिल २०२०
७. केंद्र शासनाचे पत्र . 3-1 (Revalidation/2015)- M&T (I & P), दि. १६ जून २०२० (सुधारित)
८ . या कार्यालयाचे पत्र क्रमांक कृकअ/गुनि-५/मा.सु २०-२१/२०२० /२७१९३ दिनांक २७ ऑक्टोबर २०२०
९ . शासन निर्णय क्र. परिपत्रक क्रमांक -संकीर्ण ०९१९ /प्र.क्र.२२१ /१४ -अे, दि. ४ नोव्हेंबर २०२०.

राज्यात सन २०१४-१५ पासुन **कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियान** राबविण्यात येत आहे. केंद्र शासनाने कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियानाच्या सुधारीत मार्गदर्शक सुचना २०२०-२१ निर्गमीत केल्या असुन त्या केंद्र शासनाच्या http://farmech.dac. gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहेत.

कृषि यांत्रिकीकरण उप अभियानामध्ये केंद्र व राज्य हिस्सा ६०:४० प्रमाणे आहे. केंद्र शासनाने संदर्भिय दि.२७ मे २०२० च्या पत्रान्वये सन २०२०-२१ मध्ये घटक ३ (कृषि यंत्र /औजारांच्या खरेदीसाठी अर्थसहाय्य) साठी रु.४५.३५ कोटी , घटक ४ (भाडे तत्वावर कृषि यांत्रीकीकरण सेवा-सुविधा केंद्र/कृषि औजारे बॅन्क स्थापनेसाठी अर्थसहाय्य) साठी रु. १५.०० कोटी व प्रशासकीय खर्चासाठी रु. २.१५ कोटी याप्रमाणे एकूण रु.६२.५० कोटी निधीचे कार्यक्रमास मान्यता प्रदान केली असुन त्यासाठी केंद्र हिश्यापोटी अनुदानाचा ₹३७.५० कोटी निधी मुक्त केला आहे. तसेच दि. ८ जुन २०२० च्या पत्रान्वये कृषी कल्याण अभियान फेज ३ मोहिमेंतर्गत कृषि यांत्रिकीकरण उप अभियानामधील घटक -६ खाली राज्यातील नंदुरबार, उस्मानाबाद, वाशिम व गडचिरोली या चार आकांक्षित जिल्ह्यात प्रती तालुका २ याप्रमाणे कृषि औजारे बॅन्क स्थापनेसाठी अर्थसहाय्य या घटकाच्या अंमलबजावणीकरिता रु. ५.१२ कोटी निधीचे कार्यक्रमास मान्यता प्रदान केली असून केंद्र हिश्यापोटी अनुदानाचा रु.३.२० कोटी निधी मुक्त केला आहे. कृषी कल्याण अभियान फेज ३ मोहिमेंतर्गत कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियाना मधील घटक ६ साठी स्वतंत्र मार्गदर्शक सूचना यापूर्वीच या कार्यालयाचे पत्र क्रमांक कृकअ/गुनि-५/मा.सु २०-२१/२०२०/२७१९३ दिनांक २७ ऑक्टोबर २०२० अन्वये निर्गमित करण्यात आल्या आहेत.

उपरोक्त नुसार एकूण ₹६७.६२ कोटी निधीचे कार्यक्रमास दि. १४ जुलै २०२० च्या शासन निर्णयान्वये राज्य शासनाची प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे. तसेच केंद्र शासनाने संदर्भिय दि.१६ जून २०२० च्या पत्रान्वये मागील वर्षातील केंद्र हिश्श्याचा अखर्चित निधी रु.३६.०९८२ कोटी पुनर्जीवित करून सन २०२०-२१ मध्ये खर्च करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. याप्रमाणे सन २०२०-२१ मध्ये राज्यात राबविण्यात येणाऱ्या कृषि यांत्रीकीकरण उपअभियानाच्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करण्यात येत असून त्या कृषि विभागाच्या http://krishi.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावरही

उपलब्ध करुन देण्यात येत आहेत. केंद्र शासनाने राज्यासाठी मंजुर केलेल्या कार्यक्रमाचे मर्यादेत सन २०१५-१६ चे कृषी गणनेनुसार जिल्हानिहाय एकूण खातेदार संख्या, पेरणी क्षेत्र, मागील वर्षाचा मंजूर कार्यक्रम व मागील सहा वर्षाचा खर्च यावर आधारित कार्यक्रमाचे लक्षांक कृषि आयुक्तालय स्तरावर जिल्हा निहाय निश्चित करण्यात आले असून त्या प्रमाणे ऑनलाईन पद्धतीने शासनाच्या mahadbtmahait.gov.in या संकेतस्थळावर देण्यात येतील.

अ) घटक क्र. ३ : कृषी यंत्र सामुग्री व उपकरणे खरेदीसाठी अर्थसहाय्य

१. पार्श्वभूमी : राज्यातील शेतकऱ्यांना कृषी यंत्रसामुग्री/औजारे खरेदीस प्रोत्साहीत करणे व त्याद्वारे कृषि यांत्रिकीकरणास प्रोत्साहन देणे हा सदर घटकाचा प्रमुख उद्देश आहे.

२. घटकाचा उद्देश :

१) शेतकऱ्यांना कृषि यांत्रिकीकरणास प्रोत्साहन देणे.

२) विभागनिहाय पीक रचनेनुसार आवश्यक असलेली व पूर्वतपासणी केलेली दर्जेदार कृषि औजारे खरेदीसाठी शेतकऱ्यांना अनुदान उपलब्ध करुन देणे.

३)शेतकऱ्यांना त्यांच्या गरजेनुरुप व मागणी प्रमाणे कृषी यंत्रसामुग्री/औजारे उत्पादने अनुदानावर उपलब्ध करुन देणे.

४)कृषि उत्पादन प्रक्रियेत अद्ययावत यंत्रसामुग्रीच्या वापरासाठी प्रोत्साहीत करणे.

३. घटकाच्या अंमलबजावणीची प्रक्रिया :

३.१ इच्छुक शेतकऱ्यांनी Mahadbt पोर्टल द्वारे अर्ज करणे : शासनाच्या संदर्भीय दि. ४ नोव्हेंबर २०२० च्या शासन परिपत्रकात नमूद केल्यानुसार कृषि विभागाच्या योजनांची महाडीबीटी पोर्टल द्वारे अंमलबजावणी करण्यासाठी शासनमान्यता देण्यात आलेली आहे. कृषि विभागाच्या योजनांची महाडीबीटी पोर्टल द्वारे अंमलबजावणी करण्यासाठी एकात्मिक संगणकीय प्रणाली विकसित केली आहे. या प्रणालीद्वारे शेतकऱ्यांना त्यांच्या पसंतीच्या बाबीच्या निवडीचे स्वातंत्र्य देण्यात आले असून शेतकऱ्यांनी शेतीशी निगडीत विविध बाबीकरिता अर्ज करण्याची सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. सदर बाबी ज्या योजनेतून देता येऊ शकतील त्या योजनांतर्गत पात्र शेतकऱ्यांची संगणकीय सोडत पद्धतीने निवड करण्यात येणार आहे. यामुळे योजनांच्या अंमलबजावणीत पारदर्शकता व सुसूत्रता येऊन वरिष्ठ स्तरावरून योजनाच्या अंमलबजावणीच्या प्रगतीचे प्रभावी सनियंत्रण करणे शक्य होणार आहे.

३.२ :- योजनाचा लाभ घेण्याच्या दृष्टीने महाडीबीटी पोर्टल मध्ये अर्ज सादर करण्याचे टप्पे ---

३.२ (१) अर्जदाराची नोंदणी व आधार प्रमाणकीकरण :-

अ) संकेत स्थळ - महाडीबीटी पोर्टल चे https://mahadbtmahait.gov .in / हे संकेत स्थळ आहे. या संकेत स्थळावरील " **शेतकरी योजना** " हा पर्याय निवडावा.शेतकरी स्वत:च्या मोबाईल,संगणक, laptop, tablet, सामुदाईक सेवा केंद्र (CSC),ग्राम पंचायत मधील संग्राम केंद्र ई माध्यमातून उक्त संकेत स्थळावर जाऊन अर्ज करू शकतील.

ब) अर्जदार नोंदणी :- अर्जदारांनी प्रथमता वापरकर्त्याचे नाव (User Name) व संकेत शब्द (Password) तयार करून घ्यावा व आपले खाते उघडावे. त्यानंतर पुन्हा लॉगीन करावे.अर्जदारांना यंत्र /औजारे खरेदी साठी अर्थसहाय्य (घटक क्रमांक ३) साठी " **वैयक्तिक लाभार्थी** " व औजारे बँक (Custom Hiring Center) (घटक क्रमांक ४) साठी " **शेतकरी गट/एफ.पी.ओ/एफपीसी/सहकारी संस्था** " म्हणून नोंदणी करण्याचा पर्याय उपलब्ध असेल.अर्जदारांनी त्यांच्या इच्छेनुसार योग्य पर्याय निवडावा. महाडीबीटी पोर्टल वर अर्ज करण्याबाबत सविस्तर माहिती User Mannual द्वारे देण्यात आली असून ती पोर्टलवर माहितीस्तव ठेवण्यात आलेली आहे.

क) आधार क्रमांक प्रमाणीकरण :- "वैयक्तिक लाभार्थी" म्हणून नोंदणी करू इच्छिणाऱ्या सर्व शेतकऱ्यांना त्यांचा आधार क्रमांक सदर संकेत स्थळावर प्रमाणित करून घ्यावा लागेल.ज्या वापरकर्त्याकडे आधार क्रमांक नसेल त्यांनी प्रथम आधार नोंदणी केंद्रात जाऊन त्यांची नोंदणी करावी व सदर नोंदणी क्रमांक महाडीबीटी पोर्टल मध्ये नमूद करून त्यांना योजनासाठी अर्ज करता येईल.अशा अर्जदारांना अनुदान वितरीत करण्यापूर्वी महाडीबीटी पोर्टल मध्ये त्यांना देण्यात येणारा आधार क्रमांक नोंदणीकृत करून प्रमाणित करून घ्यावा लागेल.त्याशिवाय त्यांना अनुदानाचे वितरण करण्यात येणार नाही.

३.२ (२) :- वैयक्तिक तपशील /गटाची माहिती (Profile)भरणे :- "वैयक्तिक लाभार्थी " म्हणून नोंदणी केलेल्या सर्व शेतकऱ्यांना प्रथमता त्यांचा वैयक्तिक तपशील भरणे बंधनकारक आहे. या अंतर्गत अर्जदारांना वैयक्तिक माहिती ,पत्ता व स्वत:च्या नावे असलेल्या शेत जामिनीचा तपशील सादर करावा लागेल. त्याचप्रमाणे, योजनांच्या आवश्यकतेनुसार पिकांचा तपशील, कुटुंबाचा तपशील, शेतावरील वीज जोडणी उपलब्धता, सिंचन स्रोत ई. बाबीचा तपशील सादर करावा लागेल. या सदरामध्ये तारांकित (*)बाबीची माहिती देणे अनिवार्य असून सदर माहिती भरल्यानंतरच संबधित लाभार्थीच्या वैयक्तिक तपशीलास अनुसरून ते विविध योजनामधील ज्या बाबींना पात्र ठरतील त्या बाबीच्या निवडीसाठी त्यांना अर्ज करता येईल.

त्याच प्रमाणे " **शेतकरी गट/एफ.पी.ओ/एफपीसी/सहकारी संस्था** " म्हणून नोंदणी करण्याचा पर्याय निवडलेल्या अर्जदारांना त्यांच्या संस्थेची माहिती सादर करावी लागेल.

३.२ (३):- कृषि विभागाच्या सर्व योजनांतर्गत (कृषी यांत्रिकीकरण उप अभियान, राज्य पुरस्कृत कृषी यांत्रिकीकरण राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-अन्नधान्य/गळीतधान्य, राष्ट्रीय कृषी विकास योजना ई.) विविध बाबींना अर्ज करणे

कृषि विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजनातर्गत यांत्रिकीकरणाच्या अनेक बाबींकरिता अर्थसहाय्य करण्यात येते. या प्रणालीद्वारे शेतकऱ्यांना एका अर्जाद्वारे सर्व योजनांसाठी अर्ज करण्याची सुविधा २४x७ उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. शेतकऱ्यांच्या सोयीसाठी सर्व योजनांसाठी यांत्रिकी करणाचे पुढील सामायिक घटक विकसित केलेले आहेत.

अ.क्र.	घटक	समाविष्ट बाबी
१	कृषि यांत्रिकीकरण	ट्रॅक्टर ,पावर टिलर,स्वयंचलित यंत्र व औजारे, ट्रॅक्टर व पावर टिलर चलित यंत्र व औजारे, पिक संरक्षण साधने, मनुष्य व बैल चलित औजारे, प्रक्रिया युनिट्स, भाडे तत्वावर कृषि यंत्र व औजारे सेवा पुरवठा केंद्राची उभारणी (CHC)/(औजारे बँक) ई.

शेतकऱ्यांनी उपरोक्त घटकांअंतर्गत उपलब्ध असलेल्या विविध बाबीपैकी आपल्या पसंतीच्या बाबीची निवड करून त्याचा अर्जात समावेश करावयाचा आहे.याप्रकारे बाबीची निवड पूर्ण झाल्यानंतर शेतकऱ्यांनी online अर्ज सादर करावयाचा आहे. उपरोक्त घटकांपैकी ज्या बाबी " **शेतकरी गट/एफ.पी.ओ/एफपीसी/सहकारी संस्था** " यांना लागू असतील त्याकरिता ते अर्ज करू शकतील. महाडीबीटी पोर्टलवर "वैयक्तिक शेतकरी" आणि " शेतकरी गट/एफ.पी.ओ/एफपीसी/सहकारी संस्था " यांनी अर्ज सादर केल्यानंतर त्यावरील पुढील प्रक्रियेची कार्यपद्धती एकसमान असेल.

३.२ (४) :- अर्ज शुल्क : अर्ज सादर करतेवेळी शेतकऱ्यांनी रू.२०/- व रू.३.६०/- जी.एस.टी मिळून एकूण २३.६०/- शुल्क online भरावयाचे आहे. अर्ज सादर करण्याच्या अंतीम मुदतीपर्यंत (सोडतीचे दिनांकापर्यंत) शेतकऱ्यांना अर्जात निवडलेल्या बाबींमध्ये विनाशुल्क बदल करता येतील.(नवीन बाबींचा अर्जात समावेश करणे अथवा अर्जात सामाविस्ट केलेल्या बाबी वगळणे).तथापि मुदत संपल्यानंतर त्यात बदल करता येणार नाही.

३.२ (५):- कागदपत्रे सादर करणे :

संगणकीय सोडतीत निवड झालेल्या शेतकऱ्यांना (वैयक्तिक शेतकरी व गट /FPOs) त्यांची ज्या बाबीसाठी व ज्या योजनेंतर्गत निवड झाली असेल त्यासंबधीची आवश्यक कागदपत्रे महाडीबीटी पोर्टलवर सादर (Upload)करण्याबाबत लघु संदेशाद्वारे (SMS) कळविण्यात येईल. शेतकऱ्यांनी सदर कागदपत्रे महाडीबीटी पोर्टलवर विहित मुदतीत सादर करावयाची आहेत.जे शेतकरी विहित मुदतीत कागदपत्रे सादर करणार नाहीत त्यांची निवड रद्द करण्यात येईल. ही प्रक्रिया पूर्णतः online केली असल्यामुळे लघु संदेशाद्वारे मागविण्यात आलेल्या कागदपत्रांशिवाय इतर कोणत्याही प्रकारची कागद पत्राची शेतकऱ्यांकडे मागणी करण्यात येऊ नये.

३.२ (६):- लघु संदेश (SMS) सुविधा

लाभार्थी शेतकऱ्यांना अर्ज करतेवेळी तसेच, अर्जावर पुढील कार्यवाही करण्याच्या प्रत्येक टप्प्यावर त्यांच्या मोबाईल क्रमांकावर लघु संदेशाद्वारे वेळोवेळी सूचना देण्यात येतील.

३.२ (७):- तक्रार /सूचना

शेतकऱ्यांना अर्ज करतेवेळी काही अडचणी येत असतील अथवा काही सूचना करावयाची असल्यास ते महाडीबीटी पोर्टलवरील "तक्रार /सूचना" या बटनावर क्लिक करून आपल्या तक्रारीचा /सुचनाचा तपशील सादर करू शकतील.

४ :- लाभार्थी निवड - एकत्रित संगणकीय सोडत

शासन परिपत्रक क्रमांक ०९१९/प्रक्र २२१/१४- अे दिनांक ४/११/२०२० नुसार महाडीबीटी पोर्टलवर कृषि विभागाने विकसित केलेल्या प्रणालीद्वारे शेतकऱ्यांचा कोणत्याही विशिष्ट योजनेस अर्ज घेण्यात येत नसून तो शेती निगडीत विविध बाबीसाठी घेण्यात येत आहे आणि त्या बाबींकरिता कोणत्या योजनेतून लाभ देता येईल याबाबत संगणकीय प्रणाली एकत्रित सोडतीमध्ये निर्णय घेईल.त्यानुसार कृषि यांत्रिकीकरण अंतर्गत विविध घटकासाठी ज्या ज्या योजनेमधून अनुदान उपलब्ध होईल त्या त्या योजनेतून संगणकीय प्रणालीतून होणाऱ्या सोडतीनुसार लाभ देण्यात येईल. महाडीबीटी पोर्टलद्वारे कृषि विभागाच्या सर्व योजनांसाठी तालुकास्तरावर एकत्रित संगणकीय सोडत काढण्यात येणार आहे,त्यामुळे शेतकऱ्यांना यांत्रिकीकरण या घटकासाठी योजनानिहाय स्वतंत्र अर्ज करण्याची आवश्यकता नसून त्यांनी अर्ज केलेल्या बाबी ज्या ज्या योजनेतून उपलब्ध असतील त्या सर्व योजनांसाठी अर्जाचा विचार केला जाईल.

शेतकऱ्यांनी औजारे बँक /CUSTOM HIRING CENTER (वैयक्तिक शेतकरी, गट /FPOs ई) यासाठी अर्ज केलेल्या बाबींची तालुकास्तरावर एकत्रित संगणकीय सोडत काढण्यात येईल,तथापि ज्या घटकासाठी /प्रवर्गासाठी तालुका स्तरावर पुरेसा आर्थिक लक्षांक उपलब्ध होणार नाही त्यासाठी जिल्हा स्तरावर संगणकीय सोडत काढण्यात येईल.

सोडत काढण्यापूर्वी ३० दिवस अगोदर राज्यस्तरावरून (आयुक्तालयस्तर) वर्तमानपत्रात जाहिरात देऊन शेतकऱ्यांना महा डीबीटी पोर्टलवर अर्ज करण्यासाठी आवाहन करण्यात येईल.तद्नंतर संगणकीय प्रणालीद्वारे सर्व योजनांसाठी एकत्रित सोडत काढण्यात येईल.सोडतीत प्रत्येक तालुका /जिल्ह्यातील निवड झालेल्या लाभार्थ्यांची यादी व प्रतीक्षाधीन शेतकऱ्यांची यादी (क्रमवारीनुसार) योजना व प्रवर्गनिहाय पोर्टलवर प्रसिद्ध करण्यात येईल .

संगणकीय सोडतीत निवड झालेल्या शेतकऱ्यांना त्यांच्या मोबाईल क्रमांकावर लघु संदेशाद्वारे (SMS) त्यांच्या निवडीबाबत अवगत करण्यात येईल. सदर सोडतीत ज्या शेतकऱ्यांची निवड झाली नसेल त्यांना प्रतीक्षा यादीत क्रमवारीनुसार ठेवण्यात येईल.

ज्या लाभार्थ्यांची कोणत्याही योजनेत निवड न होता ते त्या आर्थिक वर्षात प्रतीक्षा यादीत राहतील आणि ते पुढील वर्षी देखील त्याच बाबीसाठी लाभ घेऊ इच्छित असल्यास त्यांनी महा डीबीटी पोर्टलवर त्यांचा मागील वर्षाचा अर्ज ग्राह्य धरण्याचा पर्याय निवडावा. त्याकरिता त्यांच्याकडून पुन्हा रू.२३.६०/- शुल्क आकारले जाणार नाही .

५. लक्षांक वितरण

५.१ यांत्रिकीकरणाच्या बाबीकरिता कृषि यांत्रिकीकरण उप अभियानांतर्गत उपलब्ध होणारा एकूण निधी विचारात घेऊन राज्य स्तरावरुन जिल्हयांना व तालुक्यांना आर्थिक लक्षांक वाटप पुढील निकषांच्या आधारे करण्यात येईल.

१ . सर्व जिल्ह्यांना 'खातेदारांची संख्या', 'पेरणी खालील क्षेत्र', मागील वर्षाचा मंजूर कार्यक्रम व मागील सहा वर्षाचा खर्च या प्रमुख निकषांवर प्रचलीत योजनांतर्गत यांत्रिकीकरण घटकासाठी एकूण आर्थिक लक्षांकातून जिल्हानिहाय लक्षांक पोर्टलवर आयुक्तालय स्तरावरून ऑनलाईन देण्यात येतील.

२. राज्याच्या या एकूण आर्थिक लक्षांकाचे राज्यातील विविध प्रवार्गांच्या खातेदारांच्या संख्येच्या प्रमाणात प्रथमत: राज्यस्तरावर वाटप करण्यात येईल . प्रवर्गनिहाय वाटप करताना सध्यस्थितीत प्रचलीत योजनांतर्गत केंद्र शासनाने ज्या प्रमाणात प्रवर्गनिहाय निधी वितरीत केला आहे, त्याच प्रमाणात प्रवर्गनिहाय निधी वितरीत करुन खर्च करण्यात यावा.

३. प्रत्येक जिल्ह्यास यांत्रिकीकरणाकरिता लक्षांक वाटप करतेवेळी संबंधित जिल्ह्यातील खातेदारांच्या एकूण संख्येमध्ये सर्वसाधारण, अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातींचे जेवढे प्रमाण असेल त्याप्रमाणात, राज्य स्तरावर प्रवर्ग निहाय निश्चित केलेल्या एकूण लक्षांकातून सर्व जिल्ह्यांना प्रवर्ग निहाय लक्षांक मंजूर करण्यात येईल.

४. जिल्हास्तरावरून प्रत्येक तालुक्यास यांत्रिकीकरणाकरिता लक्षांक वाटप करतेवेळी संबंधित तालुक्यातील खातेदारांच्या एकूण संख्येमध्ये सर्वसाधारण, अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातींचे जेवढे प्रमाण असेल त्याप्रमाणात, जिल्हा स्तरावर प्रवर्ग निहाय निश्चित केलेल्या एकूण लक्षांकातून सर्व तालुक्यांना प्रवर्ग निहाय लक्षांक मंजूर करण्यात यावा.

५. मंजूर लक्षांकाच्या ३० टक्के निधी महिला खातेदारासाठी तर ३ टक्के निधी दिव्यांग व्यक्तीसाठी आरक्षित असेल. पुरेशा प्रमाणात व उपलब्ध निधी एवढे महिला व दिव्यांग शेतकऱ्यांचे अर्ज प्राप्त नसतील तर सदर निधी इतर खातेदार शेतकऱ्यांना वापरता येईल. उपलब्ध निधीपेक्षा जास्त प्रमाणात महिला शेतकऱ्यांचे अर्ज प्राप्त झाले असतील तर त्याच प्रवर्गातील सर्वसाधारण निधीमधून प्रथम प्राधान्याने महिला शेतकऱ्यांना अनुदान देय राहील.

६ . एकत्रित सोडत प्रक्रियेनंतर काही योजनांसाठी कमी अर्ज प्राप्त झाल्यामुळे तालुका /जिल्हा स्तरावर आर्थिक लक्षांक शिल्लक राहिल्यास, जिल्हा स्तरावरून तात्काळ जाहिरात देऊन पुनश्च अर्ज मागविण्यात यावेत व नव्याने प्राप्त होणाऱ्या अर्जासाठी पुन्हा एकत्रित संगणकीय सोडत प्रक्रिया राबवून संबधित तालुका /जिल्ह्यातील लाभार्थी निवडावेत. यानंतरही आर्थिक लक्षांक शिल्लक राहिल्यास संबंधित योजनेंतर्गत अतिरिक्त निधीची मागणी असलेल्या तालुका /जिल्हा /विभागास निधीचे फेरवितरण करण्याबाबत यथास्थिती जिल्हा /विभाग आणि राज्यस्तरावरून (कृषि आयुक्तालय) यथोचित निर्णय घेण्यात येईल, जेणेकरून तेथील प्रतीक्षाधीन यादीतील पात्र ठरणाऱ्या शेतकऱ्यांना लाभ देता येईल.

७ .योजनेंतर्गत आर्थिक लक्षांकाचे फेरवितरण करतेवेळी प्रचलित कार्यपद्धतीनुसार प्रथमता तालुकास्तरावर अतिरिक्त ठरलेल्या लक्षांकाचे जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकाऱ्यांनी जिल्ह्यांतर्गत निधीची मागणी असलेल्या अन्य तालुक्यांना मागणीच्या प्रमाणात फेरवितरण करावे. जिल्हास्तरावर अतिरिक्त ठरलेल्या लक्षांकाचे विभागातील अन्य जिल्ह्यातील निधीची मागणी असलेल्या तालुक्यांना विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी मागणीच्या प्रमाणात फेरवितरण करावे. विभागस्तरावर अतिरिक्त ठरलेल्या लक्षांकाचे अतिरिक्त निधीची मागणी असलेल्या राज्यातील तालुका/जिल्ह्यांना कृषि आयुक्तालय स्तरावरून मागणीच्या प्रमाणात फेरवितरण करण्यात येईल.

५.२ :- वित्तीय लक्षांकाचे व्यवस्थापन

यांत्रिकीकरण योजनांच्या (कृषि यांत्रिकीकरण उप अभियान व राज्य पुरस्कृत कृषि यांत्रिकीकरण)वित्तीय लक्षांकाच्या वित्तीय व्यवस्थापनाचे कामकाज कृषि आयुक्तालय स्तरावरून करण्यात येईल.सदर योजनांकरिता प्रतीवर्ष प्राप्त होणारा वित्तीय लक्षांक महा-डीबीटी पोर्टलवर भरणे, त्याचे जिल्हा / (तालुका निहाय शक्य झाल्यास) व प्रवर्ग निहाय (सर्वसाधारण /अनु जाती /अनु जमाती /महिला/दिव्यांग ई) वितरण करणे, आवश्यकतेनुसार त्याचे फेरवितरण करणे ई कामासाठी व योजनेच्या वित्तीय लक्षांकाचे महा-डीबीटी पोर्टलवर व्यवस्थापन करण्यासाठी विविध सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत. त्यानुसार आयुक्तालय स्तरावरून कार्यवाही करण्यात येईल.आयुक्तालयातील कृषि उपसंचालक (किटकनाशके व औजारे) हे कृषि यांत्रिकीकरण योजनेसाठी योजना व्यवस्थापक (Scheme Manager) असतील व त्यांचेवर कृषि यांत्रिकीकरण योजनेच्या वित्तीय लक्षांकाच्या व्यवस्थापनाची जबाबदारी असेल.

६. क्षेत्रीयस्तरावर पार पाडावयाची कामे

६ .१ शेतकऱ्यांच्या अर्जाची /कागदपत्राची छाननी व पूर्वसंमती प्रदान करणे

१.संगणकीय सोडतीत ज्या योजनेंतर्गत शेतकऱ्यांची (वैयक्तिक शेतकरी व गट /FPOs) निवड झालेली असेल, त्या योजनेकरिता कृषि विभागाने निश्चित केलेल्या बहुस्तरीय पद्धतीने अर्जाची व कागदपत्राची छाननी करण्यात येईल व छाननीअंती पात्र ठरलेल्या शेतकऱ्यांना पूर्वसंमती आदेश online निर्गमित करण्यात येतील, तसेच SMS द्वारे सूचना देण्यात येतील.

२.महा डीबीटी पोर्टलवर कृषि विभागाच्या विविध योजनांतर्गत लाभ घेण्यासाठी प्राप्त होणाऱ्या अर्जाची छाननी बहुस्तरीय पद्धतीने करण्यात येणार असून त्याकरिता महा- डीबी टी पोर्टलवर विविध टप्पे (DESK) निर्माण केलेले आहेत.

३.लाभार्थी शेतकऱ्याच्या अर्जाची वेगवेगळ्या टप्प्यावर छाननी करावयाची असून त्याबाबतची कार्यपद्धती User Mannual मध्ये तपशीलवार नमूद केलेली असून सदर User Mannual हे http://workflow.mahaonline.gov.in या लिंक वर उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे.

४.प्राप्त अर्ज व कागदपत्रांची प्रत्येक डेस्कद्वारे पडताळणी करून पात्र शेतकऱ्यांना पूर्वसंमती आदेश निर्गमित करण्यात यावेत. सदर आदेश शेतकऱ्यांना त्यांच्या महा- डीबी टी पोर्टल वरील खात्यामध्ये (लॉगीन) उपलब्ध होतील.

५.पूर्वसंमती आदेश मिळालेल्या शेतकऱ्यांपैकी जे शेतकरी त्यांना मंजूर केलेल्या बाबींची विहित कालावधीत अंमलबजावणी करणार नाहीत त्यांची पूर्वसंमती रद्द करण्यात येईल व प्रतीक्षा यादीतील क्रमवारीनुसार पात्र ठरणाऱ्या पुढील शेतकऱ्यांची निवड करण्यात येईल व संबधितांना त्याप्रमाणे अवगत करण्यात येईल .

६. महा- डीबीटी अंतर्गत योजनेच्या अंमलबजावणीशी निगडीत असलेल्या क्षेत्रीय अधिकारी /कर्मचा-यांना उपलब्ध करून देण्यात येणाऱ्या लॉगीन आयडी व पासवर्ड द्वारे महा-डीबीटी पोर्टलवर येऊन आपल्या लॉगीनला प्राप्त झालेल्या अर्जाचा निपटारा करावयाचा आहे.

७.प्रत्येक डेस्कवर येणाऱ्या अर्जाचा निपटारा करण्याबाबत महा -डीबीटी पोर्टलवर विशिष्ट कालावधी विहित करण्यात येईल (SLA), सर्व अधिकारी /कर्मचारी यांनी या कालावधीत अर्जाचा निपटारा करणे आवश्यक राहील.

८. लाभार्थ्यांच्या निवडीनंतर त्यांनी दिलेल्या प्रस्तावाची पडताळणी झाल्यानंतर, तो लाभार्थी, आणि घेऊ इच्छित असलेले ट्रॅक्टर अथवा यंत्र/औजार अनुदानास पात्र ठरते किंवा नाही याची तालुका कृषि अधिकारी यांनी पूर्ण खात्री करावी.

९. अशाप्रकारे, अनुदानास पात्र असल्याबाबत तालुका कृषि अधिकाऱ्यांची खात्री पटलेल्या लाभार्थ्यांना ट्रॅक्टर अथवा यंत्र/औजार खरेदी करण्यास पूर्वसंमती देण्यात येईल.

१०. शेतकऱ्यांना गुणवत्तापूर्ण यंत्र/औजारांचा पुरवठा व्हावा म्हणून शेतकऱ्यांनी केंद्र व राज्य शासनाच्या अधिकृत सक्षम संस्थांनी ज्या कृषि यंत्र/औजारांचे रीतसर परिक्षण (Testing) करुन ते BIS अथवा अन्य सक्षम संस्थांनी निश्चित केलेल्या प्रमाणकानुसार (Standards/Specification) असल्याचे प्रमाणित केले असेल अशाच यंत्र/औजारांना पुर्वसंमती प्रदान करावी.

११. पुर्वसंमती मिळालेल्या लाभार्थ्यींनी बाजारातील अधिकृत विक्रेत्याकडून यंत्र/औजारांची खरेदी करताना स्वत:च्या बॅन्क खात्यातून इलेक्ट्रॉनिक पध्दतीने/धनादेश/धनाकर्षाद्वारे विक्रेत्यास रक्कम अदा करणे बंधनकारक राहील.

वरीलप्रमाणे खातरजमा न करताच पूर्वसंमती पत्र दिल्याचे मागील वर्षी अनुदानासंदर्भात प्राप्त झालेल्या तक्रारीसोबतचे पूर्वसंमती पत्रावरून निदर्शनास आले आहे. याबाबत तालुका कृषी अधिकारी यांनी दक्षता घ्यावी अन्यथा अशा प्रकरणी संबंधिताना वैयक्तिकरीत्या जबाबदार धरण्यात येईल याची नोंद घ्यावी.

६.२ देयक सादर करणे, मोका तपासणी व भौगोलिक स्थान निश्चिती (GeoTagging):-

१.पूर्वसंमती प्राप्त झालेल्या लाभार्थ्याने ट्रॅक्टर अथवा यंत्र/औजार खरेदी केल्यानंतर पुन्हा प्रस्ताव सादर करण्याची आवश्यकता नाही.

२.मंजूर केलेल्या बाबींपैकी ज्या बाबींची खरेदी करावयाची असेल त्या बाबींची शेतकऱ्यांनी खुल्या बाजारपेठेतून आपल्या पसंतीच्या उत्पादकाच्या अधिकृत विक्रेत्यामार्फतच खरेदी करावी व देयकाची (जी .एस.टी.क्रमांकासह) छायांकित प्रत (Scan Copy) महा-डी बी टी पोर्टलवर सादर (Upload) करावी .

३.यांत्रिकीकरण योजनेच्या बाबतीत खरेदी करण्यात येणारे यंत्र औजारे मान्यता प्राप्त यादीतील असल्याची खात्री करावी .

४.शेतकऱ्यांनी देयकाची प्रत महा-डीबीटी पोर्टलवर सादर (Upload) केल्यानंतर कृषि विभागाचे संबधित अधिकारी /कर्मचारी लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या शेतास प्रत्यक्ष भेट देऊन खरेदी केलेल्या बाबींची मोका तपासणी करतील.

५.ते देयकाची मुळ प्रत व आवश्यक असल्यास काही दस्तऐवजाच्या मूळ प्रती देखील तपासतील.

६.संबधित यंत्र /औजाराचे भौगोलिक स्थान निश्चिती (Geo Tagging) करतील आणि त्यांचा मोका तपासणी अहवाल महा-डीबी टी पोर्टलवर सादर करतील.

६.सदर मोका तपासणीचे कामकाज(वैयक्तिक लाभार्थी व औजारे बँका) मोबाईल अप्लिकेशनद्वारे करावयाचे असून त्याप्रमाणे सोय उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

७. मोका तपासणीच्या वेळीच यंत्र/औजाराचे जिओ टॅगिंग करण्यात यावे.

८. अनुदानाची शिफारस करताना जीएसटी रक्कम वगळून खरेदीच्या रकमेवर परिगणना करण्यात यावी.

७.० अनुदान मर्यादा :-

शासन निर्णय दिनांक १४ जुलै २०२० अन्वये घोषित केल्यानुसार ट्रॅक्टरसाठी अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, अल्प व अत्यल्प भूधारक आणि महिला लाभार्थीना किमतीच्या ५० टक्के किंवा रु. १.२५ लाख यापैकी कमी असेल ते आणि इतर लाभार्थींना किमतीच्या ४० टक्के किंवा रु. १.०० लाख यापैकी कमी असेल ते याप्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील. इतर औजारांसाठी कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियानाच्या केंद्र शासनाने निर्धारीत केलेल्या मर्यादेनुसार अनुदान देय राहील.

८.० लाभार्थी शेतकऱ्यांना अनुदान वितरण

१.यंत्र /औजार खरेदीचे देयक सादर करणे (Upload) व क्षेत्रीय अधिकारी /कर्मचारी यांची मोका तपासणीची कार्यवाही पूर्ण झाल्यानंतर कृषि विभागाने निश्चित केलेल्या बहुस्तरीय पद्धतीने छाननी करण्यात येईल व छाननीअंती लाभार्थी शेतकऱ्यांना अनुदान वितरणाची शिफारस क्षेत्रीय स्तरावरील यंत्रणेकडून केली जाईल.

२.शासन निर्णय क्रमांक GAD-मातस -२०१८ /C.R.१३८ /S .१ /३९ दिनांक १२/१०/२०१८ अन्वये विहित केलेल्या कार्यपद्धतीनुसार राज्यस्तरावरून (कृषि आयुक्तालय) केंद्रीय पद्धतीने लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या आधार क्रमांकाशी संलग्न बँक खात्यातच अनुदानाची रक्कम जमा करण्यात येईल.

३.कृषि आयुक्तालय स्तरावरून योजनेचे देयक कोषागारास पाठविणे व कोषागाराने उपलब्ध करून दिलेल्या निधीचे लाभार्थ्यांना अनुदान वितरण करण्याची जबाबदारी सहायक संचालक (लेखा -१),कृषि आयुक्तालय यांची राहील.

९.०:-कृषि विभागाच्या अधिकारी /कर्मचा-यांसाठी महा-डीबीटी पोर्टलवरील सुविधा

९.१ कृषि विभागाच्या अधिकारी /कर्मचा-यांसाठी लॉगीन आय डी व पासवर्ड

१.योजनेच्या अंमलबजावणीशी निगडीत असलेल्या कृषि विभागाच्या संबधित क्षेत्रीय अधिकारी /कर्मचारी यांना महा-डीबीटी पोर्टलवर योजनेच्या अंमलबजावणीचे कामकाज करण्यासाठी लॉगीन आय डी व पासवर्ड उपलब्ध करून दिला जाईल .

२.सर्व संबधित अधिकारी /कर्मचारी यांनी http://AgriDBTworkflow.mahaonline.gov.in या वेब लिंक वर जाऊन लॉगीन करावे व आपला आधार क्रमांक प्रमाणित करून घ्यावा तसेच आपला पासवर्ड बदलून घ्यावा.

३.कार्यालयीन कामकाजाच्या दृष्टीने अधिकारी /कर्मचा-यांशी संपर्क साधण्यासाठी तसेच त्यांना वेळोवेळी संदेश /दिशानिर्देश देण्याकरिता सर्व अधिकारी /कर्मचाऱ्यांचा शासकीय ई-मेल आय डी उपलब्ध करवून घेण्यात यावा.

१० . सुरक्षात्मक उपाययोजना :-

१. The Dangerous Machinery (Regulation) Act,1983,Act No.35 बाबत केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना २०२०-२१ मधील परिछेद ६.३.२ (xv) नुसार कार्यवाही करावी. याबाबत जे शेतकरी अनुदानावर विविध यंत्रे औजारे खरेदी करणार आहेत व त्याचा स्वत: अथवा चालकाद्वारे वापर करणार आहेत त्यांना त्यांचा स्वत:चा अथवा त्यांचेद्वारे नेमणूक करण्यात येणाऱ्या चालकाचा **"प्रधानमंत्री सुरक्षा बिमा योजना"** अथवा **"प्रधानमंत्री जीवन ज्योती बिमा योजना"** मध्ये भाग घेण्यास प्रोत्साहित करावे.

२. सद्यस्थितीत Power Thresher चा समावेश Dangerous Machinery मध्ये करण्यात आला असल्याने त्याचा लाभ दिव्यांग व्यक्तींना देता येणार नाही.

११ . आर्थीक लक्षांक - घटक क्र. ३ चा जिल्हानिहाय आर्थीक लक्षांकाचा तपशील सोबत जोडला आहे.

ब) घटक क्र. ४: भाडे तत्वावरील कृषि यांत्रिकीकरण सेवेसाठी कृषि औजारे बँन्क स्थापनेसाठी अर्थसहाय्य

१. पार्श्वभूमी :

राज्यातील बहुतांश भाग कोरडवाहु असल्याने कृषि औजारे/उपकरणे शेतकऱ्यांना स्वत: खरेदी करण्यास मर्यादा येतात. याकरिता कृषी औजारांच्या सेवा सुविधा शेतकऱ्यांना प्रचलीत भाडेदरापेक्षा कमी दराने उपलब्ध करुन देण्याचे दृष्टीने कृषी औजारे सेवा सुविधा केंद्रे (कृषि औजारे बॅन्क) स्थापन करणे हा प्रमुख उद्देश आहे.

२. घटकाचे उद्देश :

१. जिल्ह्यामध्ये ज्या भागात कृषि क्षेत्रात उर्जा वापराचे प्रमाण कमी आहे तेथे यांत्रिकीकरणास प्रोत्साहन देणे.

२.सदर क्षेत्रातील पीक रचनेनुसार पिकाच्या पेरणीपासुन काढणीपश्चात प्रक्रियेपर्यंत शेतकऱ्यांना माफक दराने यांत्रिकीकरणाची सेवा - सुविधा भाडेतत्वावर उपलब्ध करुन देणे.

३.लहान व सिमांतीक शेतकऱ्यांना कृषि यांत्रिकीकरण सुविधेचा लाभ देणे.

४. या प्रक्रियेत नोंदणीकृत प्रगतीशील शेतकरी गट, शेतकऱ्यांचे नोंदणीकृत गट, बचत गट व कृषि उत्पादक कंपन्या यांचा अंतर्भाव करुन माफक भाडे तत्वावर शेतकऱ्यांना कृषि यांत्रिकीकरण सेवा सुविधा पुरविणे व सामुग्रीची देखभाल करणे.

५.कृषि उत्पादन प्रक्रियेत अद्ययावत यंत्रसामुग्रीचा वापर करणे.

३. सेवा-सुविधा केंद्रे स्थापन करताना गावांच्या निवडीचे निकष :

कृषि यांत्रिकीकरण सेवा-सुविधा केंद्र (कृषि औजारे बॅन्क) स्थापनेसाठी गावांची निवड करताना केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार खालील निकष पाळणे बंधनकारक राहील.

अ) कृषि क्षेत्रात कमी प्रमाणात उर्जा वापर असलेली गावे. (सन २०१५-१६ मधील राज्यातील जिल्हानिहाय कृषि क्षेत्रातील उर्जावापर दर्शविणारा तक्ता सोबत सहपत्रीत केला आहे . त्यात सद्यस्थितीनुरुप कृषि विद्यापीठातील तज्ञांचे सल्ल्याने सुधारणा करण्यास हरकत नाही.)

ब) ट्रॅक्टरची संख्या कमी प्रमाणात असलेली गावे.

क) अल्प व अत्यल्प जमीनधारकांचे प्रमाण अधिक असलेली गावे.

ड) सध्या कृषि उत्पादकता कमी असलेली परंतू उत्पादकता वाढीस वाव असलेली गावे.

४. लाभार्थी निवडीची कार्यपध्दती -

लाभार्थी निवडीची कार्यपद्धती महा –डीबीटी पोर्टलवर घटक क्रमांक ३ कृषी यंत्रसामुग्री व उपकरणे खरेदीसाठी अर्थसहाय्य साठी दिलेल्या कार्यपद्धतीप्रमाणेच असेल. कृषि औजारे बॅन्क स्थापना अंतर्गत कृषि औजारे बॅन्क घटकाचा लाभ घेण्यासाठी प्राधान्याने शेतकरी उत्पादक कंपनी, शेतकऱ्यांचे नोंदणीकृत गट, शेतकरी बचत गट, प्रगतीशील शेतकरी गट, कृषि विज्ञान केंद्रे यापैकी इच्छुक अर्जदारांची निवड करावी.

या घटकाचा लाभ घेण्याकरीता अर्जदाराने पुढील कागदपत्रे सादर केली असणे आवश्यक आहे.

1. संस्थेचे नोंदणी प्रमाणपत्र.
2. लाभार्थी अनुसुचित जाती/ अनुसुचीत जमाती प्रवर्गातील असल्यास त्याबाबत प्राधीकृत अधिकाऱ्यांनी दिलेल्या वैध जात प्रमाणपत्राची प्रत.
3. खरेदी करावयाच्या यंत्र/औजारे संचाचे दरपत्रक व परिक्षण अहवाल (Test Report)
4. संस्थेच्या बॅंक खात्याच्या पासबुकाच्या पहिल्या पृष्ठाची छायांकित प्रत.
5. संस्थेशी संबंधीत व्यक्तीच्या बॅन्क खात्यात अनुदान जमा करण्यास संस्थेने प्राधिकृत केले असल्यास प्राधिकृत केल्याचे पत्र व संबंधीत व्यक्तीच्या आधार कार्ड/फोटो असलेल्या ओळखपत्राची स्वयंसाक्षांकित प्रत.

५. लाभार्थी निवडीनंतर करावयाची कार्यपध्दती -

लाभार्थींची निवड पुर्ण झाल्यानंतर सदर लाभार्थीस पुढील अटी व शर्ती मान्य करण्याचे अधिन राहुन तालुका कृषि अधिकारी यांनी पुर्वसंमती प्रदान करावी.

1) स्थापन करावयाच्या औजारे बॅन्केद्वारे शेती व्यवसायाशी निगडीत कामे करणे बंधनकारक राहील. इतर प्रकारच्या व्यापारी/ व्यवसायासाठी या सुविधेचा लाभ देता येणार नाही.
2) संबंधीत अर्जदाराकडे कृषि यांत्रिकीकरण सेवा-सुविधा पुरविण्यासाठी आवश्यक अनुभव, प्रशिक्षीत, अनुभवी व पुरेसे मनुष्यबळ असणे बंधनकारक राहील. तसेच, सदर यंत्रसामुग्री व उपकरणे सुरक्षित व सुस्थितीत ठेवण्यासाठी आवश्यक जागा व शेडची व्यवस्था असणे बंधनकारक राहील. जिल्हयातील पीकरचनेनुरुप आवश्यक असणाऱ्या

जमीनीची पूर्वमशागत ते पीक काढणीपश्चात तंत्रज्ञानासाठी आवश्यक सर्व यंत्रसामुग्री व उपकरणे संबंधीतांनी माफक भाडे तत्वावर उपलब्ध करुन त्यांच्या सेवा शेतकऱ्यांना वेळोवेळी पुरविणे बंधनकारक राहील.

3) लाभधारकाने कृषि यांत्रिकीकरण सेवा-सुविधा शेतकऱ्यांना पुरविल्याबाबत आवश्यक अभिलेख ठेवणे व त्याचा नियमीत अहवाल सादर करणे बंधनकारक राहील. तसेच, याबाबत तपासणीच्या वेळी सर्व यंत्रसामुग्री/उपकरणे व अभिलेख सादर करणे बंधनकारक राहील. अभिलेख नोंदणीचे प्रपत्र सहपत्रीत केले आहे. **(प्रपत्र-४)**

4) सदर कार्यक्रमांतर्गत पुरविण्यात येणाऱ्या यंत्रसामुग्री व उपकरणे यांची नियमीत देखभाल व दुरुस्ती करण्याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधीत लाभधारकांची राहील. संबंधीत सेवा-सुविधा केंद्रे व्यवस्थित चालविणे व वेळोवेळी त्यात सुधारणा करण्याची तयारी असणे आवश्यक राहील.

5) सदर यंत्रसामुग्री व उपकरणे यांची परिवहन विभागाकडे नोंदणी(रजिस्ट्रेशन), विमा, कर भरण्याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधीत लाभधारकांची राहील.

6) यासाठी मार्गदर्शक सुचनांसोबत सहपत्रीत केलेल्या हमीपत्रानुसार बॉन्ड पेपरवर हमीपत्र सादर करणे संबंधीत लाभधारकांना बंधनकारक राहील. **(प्रपत्र-३)**

7) ₹२५लाखावरील खरेदीच्या कृषि औजारे बँकेच्या अनुदानासाठी प्रस्ताव बॅन्ककर्ज प्रकरणाद्वारे सादर करणे आवश्यक असून अनुदानाची रक्कम बॅक एन्डेड सबसीडी स्वरूपात बँक खात्यात जमा केली जाईल. केंद्र शासनाच्या कृषि पायाभूत सुविधा निधीचा लाभ घेण्याची तरतूद देखील उपलब्ध आहे.

8) अशा प्रकरणी लाभार्थीने कर्जाऊ रकमेची परतफेड करण्याचा कालावधी 4 वर्षापेक्षा कमी नसावा. लाभार्थी सदर केंद्र ६ वर्ष पुर्ण होण्यापुर्वी ते हस्तांतरीत/ विक्री/ गहाण ठेऊ शकत नाही.

9) सदर लाभार्थ्यास अनुदानावर मिळणाऱ्या औजारांचे कोणत्याही परिस्थितीत पुढील किमान ६ वर्षे हस्तांतरण, पुनर्विक्री किंवा गहाण ठेवता येणार नाहीत. या कालावधीत त्यांना कृषि औजारे सेवा सुविधा पुरविणे बंधनकारक राहील.

10) संबंधीत लाभधारकांसाठी त्यांना आवश्यक असलेल्या यंत्रसामुग्री व औजारांची त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील पीक रचनेनुसार निवड करावी.

11) प्रत्येक लाभधारक सेवा-सुविधा केंद्राची सेवा-सुविधा पुरविण्याची क्षमता किमान 10 हेक्टर प्रती दिवस आणि किमान ३०० हेक्टर प्रती कृषि हंगाम क्षेत्रासाठी असणे बंधनकारक राहील.

ज्या संस्थांना / गटांना यापूर्वी कृषि यांत्रिकीकरण सेवा सुविधा पुरवठयासाठी लाभ देण्यात आला आहे अशा गटांची फेर निवड करण्यात येवू नये.

६. भौतीक/आर्थीक लक्षांक - घटक क्र. ४ चा जिल्हा निहाय भौतीक/आर्थीक लक्षांकाचा तपशील सोबत जोडला आहे.

७. लक्षांक बदलाचे अधिकार - घटक क्र ४ करीता जिल्ह्यांतर्गत प्राप्त पात्र अर्जदारांनुसार उपविभागांतर्गत /तालुकांतर्गत लक्षांकात काही बदल करणे क्रमप्राप्त असल्यास असे बदल करण्याचे अधिकार सबंधीत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना राहतील. तसेच, विभागांतर्गत एखाद्या जिल्ह्यातील लक्षांकात बदल करावयाचे झाल्यास त्याचे अधिकार संबंधीत विभागीय कृषि सहसंचालक यांना राहतील. तथापि, सदर बदल प्रवर्गनिहाय मंजुर आर्थिक तरतुदीच्या मर्यादेतच करणे बंधनकारक राहील. एखाद्या विभागात घटक ४ अंतर्गत वितरीत लक्षांक साध्य होत नसेल अशा प्रकरणी आयुक्तालयास तसे तात्काळ कळविणे आवश्यक आहे. सदर लक्षांक मागणी असलेल्या इतर विभागांना आयुक्तालय स्तरावरुन वितरीत करण्यात येईल. कुठल्याही परिस्थितीत घटक क्र. ४ चा आर्थीक लक्षांक घटक क्र. ३ वर खर्च करण्यात येणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

८. औजारे/ उपकरणांची निवड :

सदर उपअभियानातील घटक क्र ४ अंतर्गत केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचानांमधील समविष्ट औजारानाच अनुदान अनुज्ञेय राहील. स्थानिक परीस्थितीनुरूप त्यामधील निवडक औजारांचा संच करून त्याप्रमाणे खरेदी करणे आवश्यक राहील. याकरिता भांडवली गुंतवणुकीच्या ४० टक्के किंवा अनुदानाची उच्चतम मर्यादा यापैकी कमी असेल त्या मर्यादेपर्यंत अनुदान अनुज्ञेय राहिल.

अ.क्र.	औजारे बँक स्थापनेचा खर्च	अनुदानाची उच्चतम मर्यादा	अर्थसहाय्य
१	₹१०.०० लाख पर्यंत	₹ ४.०० लाख	४० टक्के
२	₹२५.०० लाख पर्यंत	₹ १०.०० लाख	४० टक्के
३	₹४०.०० लाख पर्यंत	₹ १६.०० लाख	४० टक्के
४	₹६०.०० लाख पर्यंत	₹ २४.०० लाख	४० टक्के

९. अनुदान अदायगीची कार्यपध्दती -

घटक ४ साठी खरेदीचे देयक सादर करणे,मोका तपासणी ,व अनुदान अदायगीची कार्यपद्धती घटक क्रमाक ३ कृषी यंत्र सामुग्री व उपकरणे खरेदीसाठी अर्थसहाय्य प्रमाणेच वर नमूद केल्यानुसार राहील.

घटक ४ अंतर्गत लाभ घेतलेल्या संस्था/गटांचा तपशील औजारांच्या यादिसह संबंधीत ग्रामपंचायत फलकावर, मंडळ कृषि अधिकारी कार्यालय, तालुका कृषि अधिकारी कार्यालय, उपविभागीय कृषि अधिकारी कार्यालय, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालय, कृषि विभागाचे वार्ताफलक तसेच तलाठी कार्यालय, तहसीलदार कार्यालय व जिल्हाधिकारी कार्यालय येथील फलकावर प्रदर्शीत करण्यात यावा.

१०. संनियंत्रण : सदर उपअभियानांतर्गत स्थापित कृषि यांत्रीकीकरण सेवा-सुविधा केंद्रांचे (औजारे बॅन्केचे) पर्यवेक्षण जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी करावयाचे असुन **जिल्ह्यात स्थापन औजारे बॅन्कांचे तालुकानिहाय भाड्याचे प्रती औजार, प्रती तास/दिवस, प्रती हेक्टर भाडेदर निर्धारीत करुन त्यानुसार भाडेआकारणी बाबत** जिल्हा स्तरावर अंमलबजावणीचे सर्वस्वी संनियंत्रण करावे. सदर केंद्रे ज्या हेतूने स्थापन करण्यात येत आहेत त्यानुसार काम करतील, सदर क्षेत्रातील प्राधान्याने अल्प व अत्यल्प भूधारक शेतकऱ्यांना प्रचलीत भाडे दरापेक्षा किमान २५ टक्के कमी दराने सेवा-सुविधा पुरविली जाईल, केंद्रे पूर्ण क्षमतेने कार्यरत राहतील हे तपासण्याची, वेळोवेळी त्यांना सुचना देण्याची व आवश्यकतेनुरुप कार्यवाही करण्याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधीत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहील. याबाबत संबंधीत उपविभागीय कृषि अधिकारी, कृषि विकास अधिकारी, तालुका कृषि अधिकारी यांचे समन्वयाने कार्यवाही करावी. त्यांचीही सदर प्रक्रीयेत तेवढीच जबाबदारी राहील.स्थापित कृषि औजारे बँकेची नोंदणी केंद्र शासनाच्या "FARMS" या मोबाईल ॲप्लीकेशन मध्ये करून भाडे तत्वावर उपलब्ध औजारांची माहिती अद्यावत करणे बंधनकारक राहील.

११. भागीदारी :

सार्वजनीक खाजगी भागीदारीतूनही (पीपीपी तत्वावर) कृषि यांत्रीकीकरण सेवा-सुविधा केंद्रे (कृषि औजारे बॅन्क) उत्पादकांनी स्थापन करण्यास हरकत नाही. उत्पादक/पुरवठादार यांना जिल्ह्यात स्थापन करण्यात येणाऱ्या केंद्रांना देखभाल, दुरुस्तीबाबत कार्यवाहीसाठी प्रोत्साहीत करावे. अद्यावत कृषि औजारांची उपयुक्तता व माहीती मिळण्याचे दृष्टीने त्यांनी लाभधारकांच्या सहभागाने जवळपासच्या जिल्ह्यात, केंद्रांवर भेटी आयोजीत कराव्यात. सदर केंद्रांबरोबर वार्षिक देखभाल करार करणे, सुट्या भागांचा पुरवठा करणे इत्यादीसाठी उत्पादक/पुरवठादार यांनी सहभाग देण्यासाठी त्यांना प्रवृत्त करावे.

क) तपासणी संस्था व त्यांनी तपासणी करावयाच्या औजारांचा तपशील -

लाभार्थींनी खरेदी करावयाची औजारे केंद्रीय तपासणी संस्था किंवा केंद्र शासनाने मान्यता दिलेल्या संस्थांकडून तपासणी केलेली असणे बंधनकारक असुन त्यांनाच अनुदान अनुज्ञेय राहील.

1) **केंद्रीय तपासणी संस्था-** केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांमध्ये नमुद केल्यानुसार केंद्रीय तपासणी संस्था व त्यांनी तपासणी करावयाच्या औजारांचा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	केंद्रीय तपासणी संस्थेचे नाव	तपासणी करावयाची औजारे/उपकरणे/मशिन्स
1	केंद्रीय कृषि मशीनरी प्रशिक्षण व तपासणी संस्था, बुधनी (CFMTTI, Budni)	ट्रॅक्टर, पॉवर टीलर व इतर स्वयंचलीत मशीन्स.
2	उत्तर क्षेत्रीय कृषि मशीनरी प्रशिक्षण व तपासणी संस्था, हिस्सार (NRFMTTI, Hissar)	पीक संरक्षण उपकरणे व इतर स्वयंचलीत पीक उत्पादक उपकरणे व मशीन्स.
3	दक्षीण क्षेत्रीय कृषि मशीनरी प्रशिक्षण व तपासणी संस्था, गार्लंडीन (SRFMTTI, Garladinne)	पॉवर टीलर व इतर स्वयंचलीत पीक उत्पादक मशीन्स, पॉवर/उर्जा चलीत उपकरणे व मशीन्स.
4	उत्तर पुर्व क्षेत्रीय कृषि मशीनरी प्रशिक्षण व तपासणी संस्था, बीश्वनाथ चारीअली, आसाम (NERFMTTI, Biswanath Chariali (Assam))	पॉवर/उर्जा चलीत उपकरणे व मशीन्स. स्वयंचलीत नसलेली उपकरणे

2) **केंद्र शासनाच्या मान्यता प्राप्त तपासणी संस्था -**

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांमध्ये स्वयंचलीत नसलेली सर्व औजारे/उपकरणे यांची तपासणी परिशिष्ट क्र. V मधील नमुद तपासणी संस्थांनी करावी असे नमुद केले आहे. त्याव्यतीरीक्त भारतीय मानक संस्थेचे वैध मानांकनधारक औजारांनाही अनुदान अनुज्ञेय राहील. परिशिष्ट क्र. V नुसार मान्यता दिलेल्या ३४ तपासणी संस्थांचा तपशील सोबत सहपत्रित **(प्रपत्र- ५)** करण्यात येत आहे. सदर तपशील केंद्र शासनाच्या (http://farmech.dac.gov.in) संकेत स्थळावरही उपलब्ध आहे.

ड) तपासणी/परीक्षण प्रमाणपत्र /पुरावा सादर करण्याची आवश्यकता नसलेली औजारे -

१ . ट्रॅक्टर व पॉवर टीलर्स -

केंद्र शासनाने योजनांतर्गत पुरवठ्यासाठी अनुदानास पात्र असलेल्या ट्रॅक्टर्स व पॉवर टीलर्सच्या मॉडेल्सची यादी केंद्र शासनाच्या संकेत स्थळावर (http://farmech.dac.gov.in) उपलब्ध करुन दिली जाते व वेळोवेळी अद्यावत करण्यात येते. त्याप्रमाणे अद्ययावत यादी वेळोवेळी क्षेत्रीय स्तरावरदेखिल निर्गमीत केली जात असुन सुलभतेच्या दृष्टीने सदर यादी कृषि विभागाच्या http://krishi.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर सुध्दा प्रसिध्द केली जाते. **ट्रॅक्टर्स व पॉवर टीलर्सच्या यादीत वेळोवेळी अंतर्भाव केल्या जाणाऱ्या मॉडेल्सचा अद्ययावत तपशील उपरोक्त संकेत स्थळावरुन पहावा. ट्रॅक्टर्स व पॉवर टीलर्सच्या केंद्र शासनाने शिफारस केलेल्या यादीतील मॉडेल/मेकलाच अनुदान अनुज्ञेय असुन केंद्र शासनाच्या यादीव्यतीरीक्त इतर ट्रॅक्टर्स व पॉवर टीलर्सला अनुदान देय राहणार नाही.** तसेच केंद्र शासनाच्या यादीतील ट्रॅक्टर्स व पॉवर टीलर्स करीता लाभार्थीस तपासणी प्रमाणपत्र/पुरावा सादर करण्याची आवश्यकता नाही, याची नोंद घ्यावी.

२. केंद्र शासनाने योजनांतर्गत पुरवठ्यासाठी अनुदानास पात्र असलेल्या यादीमध्ये समाविष्ट रिपर, रिपर कम बाईंडर, पॅड्डी ट्रान्सप्लांटर, थ्रेशर, पावर विडर या यंत्रे/औजारांच्या मॉडेल /मेकलाच अनुदान अनुज्ञेय असुन सदर यादीतील औजारे लाभार्थींनी खरेदी केल्यास त्याबाबत परिक्षण अहवाल / प्रमाणपत्र / पुरावा सादर करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

३.उपरोक्त नमुद मुद्दा क्र. **१ व २** व्यतिरीक्त इतर यंत्रांची / औजारांची खरेदी करण्याचा लाभार्थींचा मानस असल्यास, त्यांनी विक्रेत्यांकडून सदर यंत्र / औजारांबाबत सक्षम संस्थेने दिलेल्या परिक्षण प्रमाणपत्राचा पुरावा सादर करणे बंधनकारक राहील. मात्र

ट्रॅक्टर्स व पॉवर टीलर्स वगळता इतर औजारांच्या संदर्भात केंद्र शासनाच्या दि. २७ जून २०१९ च्या पत्रामध्ये नमूद अटीचे पालन करणे आवश्यक राहील. त्याप्रमाणे मान्यताप्राप्त तपासणी संस्थेने दिलेल्या तपासणी अहवालाची संपूर्ण प्रत, तपासणी अहवालाची वैधता, टेक्निकल क्रिटिकल स्पेसिफिकेशन प्रमाणे असल्याची खातरजमा संबंधित तालुका कृषी अधिकारी यांनी करणे अनिवार्य आहे. या संदर्भातील औजारनिहाय टेक्निकल क्रिटिकल स्पेसिफिकेशन ची माहिती आयुक्तालयाचे दि. २९ जून २०१९ चे पत्रान्वये कळविण्यात आली आहे.

४. आयुक्तालयाचे पत्र जा.क्र/उत्पादक माहिती/एम्बास/२०१८-१९/२२८/गुनि-५/२०१७, दि. १६ मे २०१८ अन्वये उत्पादकांना त्यांचे उत्पादीत यंत्र/ औजारांवर परिक्षण अहवाल क्रमांक व मॉडेल क्रमांक Emboss करणेबाबत कळविले आहे. त्यानुसार संबंधीत कंपनीने यंत्र/ औजारांवर परिक्षण अहवाल क्रमांक व मॉडेल क्रमांक Emboss करणे आवश्यक राहील.

इ) अहवाल : सदर कार्यक्रमांतर्गत भौतीक/आर्थीक साध्याचा अहवाल विहीत प्रपत्रात नियमीतपणे दर महीन्याच्या 2 तारखेपर्यंत सादर करणे जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना बंधनकारक राहील.

- **तपासणी टक्केवारी -**

योंजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी संनियंत्रण अधिका-यांनी पुढीलप्रमाणे खर्चाच्या प्रमाणात तपासणी करावी. संनियंत्रण तपासणी अहवालाचा नमुना सोबत जोडला आहे. **(प्रपत्र-२)**

अधिकारी	तपासणी टक्केवारी
1. विभागीय कृषि सहसंचालक	०.५ टक्के
2. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	१ टक्के
3. उपविभागीय कृषि अधिकारी	५ टक्के
4. तालुका कृषि अधिकारी	२५ टक्के
5. मंडळ कृषी अधिकारी	१०० टक्के

ई) प्रशासकीय खर्च : योजनेची प्रचार व प्रसिद्धी विविध माध्यमांद्वारे करण्यात येते. तसेच इतर अनुषंगिक बाबीसाठी येणाऱ्या खर्चाची प्रतिपूर्ती यासाठी उपलब्ध करून देण्यात येणाऱ्या प्रशासकीय खर्चाचे निधीमधून करण्यात यावी.

सदर मार्गदर्शक सुचना कृषि विभागाच्या http://krishi.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करुन देण्यात येत आहेत.

सोबत : प्रपत्रे १ ते

(दिलीप झेंडे)
कृषि संचालक (नि. व गु. नि.)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

प्रत - माहितीस्तव सादर -

१. मा. प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-32.
२.श्री.श्रीकांत आंडगे , अवर सचिव, कृषि- १४ अे, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई - 32.
३. कृषी उपसंचालक, आयुक्त कृषी कक्ष, कृषी आयुक्तालय पुणे -१

प्रपत्र-१ कृषि यांत्रिकीकरण कार्यक्रमांतर्गत कृषि अवजारे/मशिनरी/उपकरणे खरदीसाठी अर्थसहाय्याचे दर

अ.न.	कृषि औजाराचा प्रकार	अ.जा., अ.ज., अल्प व अत्यल्प भुधारक शेतकरी व महिला		इतर लाभार्थीसाठी	
		मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी	मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी
१	२	३	४	५	६
अ	**ट्रॅक्टर (०८-७० पी.टी.ओ.एच.पी.)**	**१.२५ लाख**	**५० टक्के**	**१.०० लाख**	**४० टक्के**
ब.	**पॉवरटिलर**				
१	पॉवरटिलर (८ बी.एच.पी.पेक्षा कमी)	०.६५लाख	५० टक्के	०.५० लाख	४० टक्के
२	पॉवरटिलर (८ बी.एच.पी.आणि त्यापेक्षा जास्त)	०.८५ लाख	५० टक्के	०.७० लाख	४० टक्के
क.	**भात लावणी यंत्र / पॅडी ट्रान्सप्लांन्टर**				
१	स्वयंचलीत पॅडी ट्रान्सप्लांन्टर (४ रांगा/ओळी)	१.५०लाख	५० टक्के	१.२० लाख	४० टक्के
	स्वयंचलीत पॅडी ट्रान्सप्लांन्टर				
१	४ पेक्षा जास्त - ८ रांगा	५.००लाख	५० टक्के	४.०० लाख	४० टक्के
२	८ पेक्षा जास्त -१६ रांगा	८.००लाख	५० टक्के	६.५०लाख	४० टक्के
ड.	**स्वयंचलीत यंत्रे**				
१	स्वयंचलीत यंत्रे - रीपरकम बाईडर ३ व्हील	१.७५लाख	५० टक्के	१.४०लाख	४० टक्के
२	स्वयंचलीत यंत्रे - रीपरकम बाईडर ४ व्हील	२.५०लाख	५० टक्के	२.००लाख	४० टक्के
३	पॉवरवीडर (२ बीएचपीपेक्षा कमी ईंजीन ऑपरेटेड)	०.२५ लाख	५० टक्के	०.२० लाख	४० टक्के
४	पॉवरवीडर(२ बीएचपीपेक्षा जास्त ईंजीन ऑपरेटेड)	०.३५लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
५	पॉवरवीडर (५ एच.पी. पेक्षा जास्त इंजिन ऑपरेटेड)	०.६३ लाख	५० टक्के	०.५० लाख	४० टक्के
इ.	**स्पेशलाईज्ड स्वयंचलीत यंत्रे**				
१	रीपर	०.७५लाख	५० टक्के	०.६०लाख	४० टक्के
२	न्युमॅटीक/इतर प्लॅन्टर	०.९०लाख	५० टक्के	०.७०लाख	४० टक्के
I)	**ट्रॅक्टर / पॉवर टिलर (२० बी.एच.पी.पेक्षाकमी) चलीत अवजारे / उपकरणे**				
अ.	**लॅन्ड डेव्हलपमेंट, टीलेज व सीडबेड तयार करण्यासाठी लागणारी अवजारे / उपकरणे**				
१	कल्टीव्हेटर	०.२०लाख	५० टक्के	०.१६लाख	४० टक्के
२	रोटोकल्टीव्हेटर	०.४०लाख	५० टक्के	०.३२लाख	४० टक्के
३	पल्टी नांगर (सिंगल बॉटम)	०.२०लाख	५० टक्के	०.१६लाख	४० टक्के
ब.	**सोईंग, प्लांन्टीग, रीपींग व डिगींग इक्विपमेंट**				
१	बटाटा प्लॅन्टर	०.३०लाख	५० टक्के	०.२४लाख	४० टक्के
२	ट्रॅक्टर चलित रीपर	०.३०लाख	५० टक्के	०.२४लाख	४० टक्के
३	रेज्डबेड प्लॅन्टर	०.५० लाख	५० टक्के	०.४० लाख	४० टक्के
४	सीड ड्रील	०.१५ लाख	५० टक्के	०.१२ लाख	४० टक्के
५	मल्टीक्रॉप प्लॅन्टर	०.३०लाख	५० टक्के	०.२४लाख	४० टक्के
६	रीजफरो प्लॅन्टर	०.३०लाख	५० टक्के	०.२४लाख	४० टक्के
७	न्युमॅटीक प्लॅन्टर	०.५०लाख	५० टक्के	०.४०लाख	४० टक्के
८	न्युमॅटीक व्हेजीटेबल ट्रान्सप्लॅन्टर	०.५०लाख	५० टक्के	०.४०लाख	४० टक्के
९	न्युमॅटीक व्हेजीटेबल सीडर	०.५०लाख	५० टक्के	०.४०लाख	४० टक्के
१०	सीड कम फर्टीलायझर ड्रील	०.१५ लाख	५० टक्के	०.१२ लाख	४० टक्के
११	ॲक्वा फर्टीसीडड्रील	०.१५ लाख	५० टक्के	०.१२ लाख	४० टक्के
१२	रेज्डबेड प्लॅन्टर इन्क्राईन्ड प्लेट प्लान्टर व शेपर अटॅचमेंटसह	०.५०लाख	५० टक्के	०.४०लाख	४० टक्के
१३	प्लास्टिक मल्च लेयिंग मशीन	०.५०लाख	५० टक्के	०.४०लाख	४० टक्के
क.	**इंटरकल्टीव्हेशन इक्विपमेंट**				
१.	वीड स्लॅशर/ पावर विडर	०.२५ लाख	५० टक्के	०.२० लाख	४० टक्के
ड.	**इक्विपमेंट फॉर रेसीड्यु मॅनेजमेंट / हे ॲन्ड फोरेज इक्विपमेंट**				
१	शुगरकेन थ्रॅश कटर	०.२५लाख	५० टक्के	०.२०लाख	४० टक्के
२	स्ट्रॉ रीपर				
इ.	**हारव्हेस्टींग ॲन्ड थ्रेशींग इक्विपमेंट (इंजीन/ इलेक्ट्रीक मोटारचलीत ३ एचपीपेक्षा कमी व पॉवरटीलर आणि ट्रक्टरचलीत २० बीएचपीपेक्षा कमी)**				
१	थ्रेशर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के

अ.न.	कृषि औजाराचा प्रकार	अ.जा., अ.ज., अल्प व अत्यल्प भुधारक शेतकरी व महिला		इतर लाभार्थीसाठी	
		मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी	मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी
१	२	३	४	५	६
२	मल्टीक्रॉप थ्रेशर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
३	पॅडी थ्रेशर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
४	ब्रश कटर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
५.	कॉटन श्रेडर / मॉवर श्रेडर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
II)	**ट्रॅक्टर (२० बी.एच.पी.पेक्षा जास्त ते ३५ बी.एच.पी.) चलीत औजारे / उपकरणे**				
अ.	**लॅन्डडेव्हलपमेंट, टीलेज व सीडबेड तयार करण्यासाठी लागणारी औजारे / उपकरणे**				
१	कल्टीव्हेटर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
२	रोटाव्हेटर ५ फुट पर्यंत	०.३५ लाख	५० टक्के	०.२८ लाख	४० टक्के
३	रोटोकल्टीव्हेटर	०.६०लाख	५० टक्के	०.५० लाख	४० टक्के
४	पल्टी नांगर (सिंगल बॉटम) / रीजर	०.३० लाख	५० टक्के	०.२५ लाख	४० टक्के
५	पल्टी नांगर हायड्रोलिक (डबल बॉटम)	०.७० लाख	५० टक्के	०.५६ लाख	४० टक्के
६	पल्टी नांगर मेकॅनिकल (डबल बॉटम)	०.४० लाख	५० टक्के	०.३२ लाख	४० टक्के
ब.	**सोईंग, प्लांन्टीग, रीपींग व डिगींग इक्विपमेंट**				
१	बटाटा प्लॅन्टर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३२ लाख	४० टक्के
२	ट्रॅक्टर चलित रीपर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३२लाख	४० टक्के
३	झीरो टील सीड कम फर्टीलायझर ड्रील ७ टाइन	०.१८ लाख	५० टक्के	०.१६ लाख	४० टक्के
४	रेज्डबेड प्लॅन्टर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३२ लाख	४० टक्के
५	सीड ड्रील ७ टाइन	०.१८ लाख	५० टक्के	०.१६ लाख	४० टक्के
६	मल्टीक्रॉप प्लॅन्टर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३२ लाख	४० टक्के
७	झीरोटील मल्टीक्रॉप प्लॅन्टर ७ टाइन	०.१८ लाख	५० टक्के	०.१६ लाख	४० टक्के
८	रीजफरो प्लॅन्टर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३२ लाख	४० टक्के
९	सीडकम फर्टीलायझर ड्रील ७ टाइन	०.१८लाख	५० टक्के	०.१६ लाख	४० टक्के
११	हॅपी / टर्बोसीडर ९ टाइन	०.७२८लाख	५० टक्के	०.५८२ लाख	४० टक्के
१२	न्युमॅटीक प्लॅन्टर	०.७५लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
१३	न्युमॅटीक व्हेजीटेबल ट्रान्सप्लॅन्टर	०.७५लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
१४	न्युमॅटीक व्हेजीटेबल सीडर	०.७५लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
१५	डायरेक्ट राईस सीडर	०.२० लाख	५० टक्के	०.१६ लाख	४० टक्के
१६	रेज्डबेड प्लॅन्टर इन्फाईन्डप्लेट प्लान्टर व शेपर ॲटॅचमेंटसह	०.७५लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
१७	प्लास्टिक मल्च लेयिंग मशीन	०.७५लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
क.	**इंटरकल्टीव्हेशन इक्विपमेंट**				
१.	वीड स्लॅशर/ पावर विडर	०.३५लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
ड.	**इक्विपमेंट फॉर रेसीड्यु मॅनेजमेंट / हे ॲन्ड फोरेज इक्विपमेंट**				
१	शुगरकेन थ्रेशकटर	०.४०लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
२	स्ट्रॉरीपर	०.७५लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
इ	**हारव्हेस्टींग ॲन्ड थ्रेशींग इक्विपमेंट (इंजिन / इलेक्ट्रीक मोटारचलीत ५ एचपीपेक्षा कमी व पॉवरटीलर आणि ट्रक्टर चलीत ३५ बीएचपीपेक्षा कमी)**				
१	थ्रेशर / ब्रश कटर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
२	मल्टीक्रॉप थ्रेशर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
३	पॅडी थ्रेशर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
४	रीपर कम बाईंडर (ट्रॅक्टरचलीत)	१.२५ लाख	५० टक्के	१.०० लाख	४० टक्के
५.	कॉटन श्रेडर /मॉवर श्रेडर	०.४० लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
III)	**ट्रॅक्टर (३५ बी.एच.पी.पेक्षाजास्त) चलीत अवजारे / उपकरणे**				
अ.	**लॅन्ड डेव्हलपमेंट, टीलेज व सीडबेड तयार करण्यासाठी लागणारी अवजारे / उपकरणे**				
१	कल्टीव्हेटर	०.५० लाख	५० टक्के	०.४० लाख	४० टक्के
२	रोटाव्हेटर ५ फुट	०.४२ लाख	५० टक्के	०.३४ लाख	४० टक्के
	रोटाव्हेटर ६ फुट	०.४४८ लाख	५० टक्के	०.३५८ लाख	४० टक्के
	रोटाव्हेटर ७ फुट	०.४७६ लाख	५० टक्के	०.३८१ लाख	४० टक्के
	रोटाव्हेटर ८ फुट	०.५०४ लाख	५० टक्के	०.४०३ लाख	४० टक्के
३	सबसॉइलर	०.५५ लाख	५० टक्के	०.४५ लाख	४० टक्के

अ.न.	कृषि औजाराचा प्रकार	अ.जा., अ.ज., अल्प व अत्यल्प भुधारक शेतकरी व महिला		इतर लाभार्थीसाठी	
		मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी	मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी
१	२	३	४	५	६
४	रोटोकल्टीव्हेटर	१.०० लाख	५० टक्के	०.८० लाख	४० टक्के
५	पल्टी नांगर हायड्रोलिक (डबल बॉटम)	०.७० लाख	५० टक्के	०.५६ लाख	४० टक्के
६	पल्टी नांगर मेकॅनिकल (डबल बॉटम)	०.४० लाख	५० टक्के	०.३२ लाख	४० टक्के
७	पल्टी नांगर हायड्रोलिक (ट्रिपल बॉटम)	०.८९५ लाख	५० टक्के	०.७१६ लाख	४० टक्के
८	पल्टी नांगर मेकॅनिकल (ट्रिपल बॉटम)	०.५० लाख	५० टक्के	०.४० लाख	४० टक्के
ब.	**सोईंग, प्लांन्टीग, रीपींग व डिगींग इक्विपमेंट**				
१	झीरो टील सीडकम फर्टीलायझर ड्रील ९ टाईन	०.२० लाख	५० टक्के	०.१६ लाख	४० टक्के
२	रेज्डबेड प्लॅन्टर	०.३५ लाख	५० टक्के	०.३० लाख	४० टक्के
३	सीड ड्रील ९ टाईन व त्यापेक्षा जास्त	०.२० लाख	५० टक्के	०.१६ लाख	४० टक्के
४	ट्रॅक्टर चलित रीपर	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
५	सीडकम फर्टीलायझर ड्रील ९ टाइन	०.२१३ लाख	५० टक्के	०.१७० लाख	४० टक्के
	सीडकम फर्टीलायझर ड्रील ११ टाइन	०.२४१ लाख	५० टक्के	०.१९३ लाख	४० टक्के
	सीडकम फर्टीलायझर ड्रील १३ टाइन	०.२६९ लाख	५० टक्के	०.२१५ लाख	४० टक्के
	सीडकम फर्टीलायझर ड्रील १५ टाइन	०.२८० लाख	५० टक्के	०.२२४ लाख	४० टक्के
६	बटाटा प्लॅन्टर	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६०लाख	४० टक्के
७	शुगरकेन कटर/स्ट्रीपर/प्लॅन्टर	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६०लाख	४० टक्के
८	मल्टीक्रॉप प्लॅन्टर	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६०लाख	४० टक्के
९	झीरोटील मल्टीक्रॉप प्लॅन्टर	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६०लाख	४० टक्के
१०	रीजफरो प्लॅन्टर	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६०लाख	४० टक्के
११	टर्बोसीडर/ हॅपीसीडर				
	९ टाइन	०.७२८ लाख	५० टक्के	०.५८२ लाख	४० टक्के
	१० टाइन	०.७५६ लाख	५० टक्के	०.६०५ लाख	४० टक्के
	११ टाइन	०.७८४ लाख	५० टक्के	०.६२७ लाख	४० टक्के
१२	न्युमॅटीक प्लॅन्टर	२.२५ लाख	५० टक्के	१.८० लाख	४० टक्के
१३	न्युमॅटीक व्हेजीटेबल ट्रान्सप्लॅन्टर	२.२५ लाख	५० टक्के	१.८० लाख	४० टक्के
१४	न्युमॅटीकव्हेजीटेबल सीडर	२.२५ लाख	५० टक्के	१.८० लाख	४० टक्के
१५	कसावा प्लॅन्टर ९ टाइन व त्यापेक्षा जास्त	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
१६	रेज्डबेड प्लॅन्टर इन्काईन्डप्लेट प्लान्टर व शेपर अॅटॅचमेंटसह	०.९० लाख	५० टक्के	०.७० लाख	४० टक्के
१७	प्लास्टिक मल्च लेयिंग मशीन	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
क.	**इंटर कल्टीव्हेशन इक्विपमेंट**				
१	वीडर (पी.टी.ओ.ऑपरेटेड)/ वीड स्लॅशर	०.७५ लाख	५० टक्के	०.६० लाख	४० टक्के
ड.	**हारव्हेस्टींग अॅन्ड थ्रेशींग इक्विपमेंट (इंजीन/इलेक्ट्रीक मोटारचलीत ५ एचपी पेक्षा जास्त व पॉवर टीलर आणि ट्रक्टरचलीत ३५ बीएचपीपेक्षा जास्त)**				
१	थ्रेशर / मल्टीक्रॉपथ्रेशर (< ४ टन /तास क्षमता)	१.०० लाख	५० टक्के	०.८० लाख	४० टक्के
२	थ्रेशर / मल्टीक्रॉपथ्रेशर (> ४ टन /तास क्षमता)	२.५० लाख	५० टक्के	२.०० लाख	४० टक्के
३	पॅडी थ्रेशर	१.०० लाख	५० टक्के	०.८० लाख	४० टक्के
४	रीपर कम बाईंडर (ट्रॅक्टरचलीत)	१.५० लाख	५० टक्के	१.२० लाख	४० टक्के
५	कॉटन श्रेडर /मॉवर श्रेडर	१.०० लाख	५० टक्के	०.८० लाख	४० टक्के
इ.	**इक्विपमेंट फॉर रेसीड्यु मॅनेजमेंट / हे अॅन्ड फोरेज इक्विपमेंट**				
१	शुगरकेन थ्रॅश कटर	१.२५ लाख	५० टक्के	१.०० लाख	४० टक्के
२	स्ट्रॉ रीपर	१.३० लाख	५० टक्के	१.०४ लाख	४० टक्के
IV)	**पीक संरक्षण उपकरणे**				
१	ट्रॅक्टर माऊंटेड/ऑपरेटेड स्प्रेयर (२० बी.एच.पी.पेक्षा कमी)	०.३७ लाख	५० टक्के	०.२८ लाख	४० टक्के
२	ट्रॅक्टर माऊंटेड/ऑपरेटेड स्प्रेयर (३५ बी.एच.पी.पेक्षा कमी)	०.३७ लाख	५० टक्के	०.२८ लाख	४० टक्के
३	ट्रॅक्टर माऊंटेड/ऑपरेटेड स्प्रेयर (३५ बी.एच.पी.पेक्षा जास्त)	१.२५ लाख	५० टक्के	१.०० लाख	४० टक्के
V)	**काढणी पश्चात तंत्रज्ञान उपकरणे**				

अ.न.	कृषि औजाराचा प्रकार	अ.जा., अ.ज., अल्प व अत्यल्प भुधारक शेतकरी व महिला		इतर लाभार्थींसाठी	
		मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी	मंजुर कमाल अनुदान मर्यादा प्रतीयंत्र/औजार	अनुदानाची टक्केवारी
१	२	३	४	५	६
अ.	**अन्नधान्य / गळित धान्य व फलोत्पादन पीकांसाठी काढणी पश्चात तंत्रज्ञान उपकरणे**				
१	मीनी राईसमील	२.४० लाख	६० टक्के	२.०० लाख	५० टक्के
२	मीनी दाळमील	१.५० लाख	६० टक्के	१.२५ लाख	५० टक्के
३	पॅकिंग मशीन (सर्व प्रकारच्या फलोत्पादन /अन्नधान्य / गळितधान्यपीकांसाठी)	३.०० लाख	६० टक्के	२.४० लाख	५० टक्के
४	सर्व प्रकारचे ग्राईंडर/पल्व्हराइजर/पॉलीशर (सर्व प्रकारच्या फलोत्पादन /अन्नधान्य / गळित धान्यपीकांसाठी)	०.६० लाख	६० टक्के	०.५० लाख	५० टक्के
५	सर्व प्रकारचे क्लीनरकम ग्रेडर /ग्रॅडीयंट सेपरेटर/स्पेसीफीक ग्रॅव्हीटी सेपरेटर (सर्व प्रकारच्या फलोत्पादन /अन्नधान्य / गळित धान्य पीकांसाठी)	१.००लाख	५० टक्के	०.८० लाख	४० टक्के

टीप : ट्रॅक्टर वगळता उर्वरित औजारांसाठी केंद्र शासनाकडून वेळोवेळी अद्ययावत करण्यात येणाऱ्या यादीमध्ये समाविष्ट असलेल्या औजाराना निर्धारित दरानुसार अनुदान अनुज्ञेय राहिल

प्रपत्र - २
कृषि यांत्रिकीकरण : तपासणी अहवाल

1. तपासणी दिनांक :-

2. योजनेचे नाव :-

3. लाभार्थीचे नांव :- --

4. पत्ता- गाव :- -------------------------, तालुका :- -----------------, जिल्हा :-

दुरध्वनी / मोबाईल क्र. :-

5. लाभार्थी प्रवर्ग अ) क्षेत्रानुसार प्रवर्ग :- ब) सामाजिक प्रवर्ग:-

6. आधार कार्ड क्र. :---

7. प्रत्यक्ष तपासणीत आढळून आलेल्या यंत्र/औजारांचा तपशील:-

1) यंत्र/औजाराचे तांत्रीक नाव ....

2) यंत्र/औजाराचे उत्पादक कंपनीचे नाव ....

3) यंत्र/औजाराचे पुरवठादाराचे/ विक्रेत्याचे नाव ....

4) यंत्र/औजाराचा मॉडेल/मेक/लॉट क्रमांक व एच. पी. ....

5) यंत्र/औजाराचा तपासणी अहवाल क्र./BIS प्रमाणपत्र क्र. ....

6) यंत्र/औजार खरेदी दिनांक - ....

7) यंत्र/औजार प्रत्यक्ष प्राप्त (डिलिव्हरी)दिनांक ....

8) ट्रॅक्टर चलित औजारांसाठी ट्रॅक्टरचा आवश्यक एच. पी. ....

8. बिलाचा व अनुदानाचा तपशील -

अ.क्र.	औजाराचे तांत्रिक नाव /तपशील	बिलाचा तपशील			तपासणी अधिकाऱ्यांने अनुदानासाठी शिफ़ारस केलेली रक्कम
		बील क्र.	दिनांक	बीलानुसार खरेदीची रक्कम	
1.					

9. शेतकऱ्यांने खरेदी केलेल्या ट्रॅक्टर/यंत्र/औजाराची रक्कम स्वतःच्या बंॅक खात्यातुन दिली आहे काय? होय/नाही असल्यास त्याचा तपशील - इलेक्ट्रॉनिक पधतीने/धनादेश/धनाकर्ष -

10. उत्पादक कंपनीने यंत्र/औजारावर परिक्षण अहवाल क्रमांक व मॉडेल क्रमांक कोरला आहे काय? होय/नाही.

11. शेतकऱ्यांने खरेदी केलेले ट्रॅक्टर/यंत्र/औजाराचे मॉडेल/मेक पुर्वसंमती पत्रात नमुद केल्यानुसार आहे काय? होय/नाही.

12. यंत्रसामुग्री व औजारे यांच्या नोंदणीबाबत, विम्याबाबत, कर भरणा, वॉरन्टीबाबत केलेली कार्यवाही.

वरीलप्रमाणे ट्रॅक्टर/यंत्रे/औजाराची तपासणी मी स्वत: केली असून ट्रॅक्टर/यंत्रे/औजार सुस्थितीत असल्याचे आढळले. योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनानुसार देय असलेली अनुदानाची रक्कम रक्कम रु. .... (अक्षरी रुपये ....) शेतकऱ्याचे बँक खात्यात जमा करण्यात आली आहे.

स्वाक्षरी :-

स्थळ :-

अधिकाऱ्याचे नाव :-

दिनांक :-

पदनाम :-

मुख्यालय :-

प्रपत्र-३
हमीपत्र नमुना
(₹ १०००/- च्या बॉन्डपेपरवर)

(कृषी विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या केंद्र पुरस्कृत कृषि यांत्रीकीकरण उप अभियानांतर्गत भाडेतत्वावर सेवा सुविधा पुरविणारे औजारे बॅन्क स्थापणे : भाडेतत्वावर सेवा सुविधा पुरविणारे केंद्र स्थापन करण्याबाबत लाभधारकाने द्यायचे हमीपत्र)

मी, ______________________________________ (संपूर्ण नाव व पत्ता), वय _____ वर्षे, धारण केलेले पद ______________________ केंद्राचा प्राधिकृत प्रतिनिधी या नात्याने कृषि विभागास **हमीपत्र** लिहून देतो की,

1.मी स्वत: कृषि यांत्रीकीकरण सेवा-सुविधा पुरवीण्यासाठी सक्षम असून त्या अनुषंगाने यापूर्वी केलेल्या कामांबाबत प्रमाणित तपशील सोबत जोडला आहे./आमची संस्था नोंदणीकृत असून नोंदणी क्र. ------- वर्ष ---------- आहे. संस्थेचे नोंदणी प्रमाण पत्राची साक्षांकीत प्रत सोबत सहपत्रीत केली आहे.

2.आमच्या संस्थेस कृषि क्षेत्राशी निगडीत कामाचा व्यापक अनुभव आहे. संस्थेच्या मेमोरॅन्डम ऑफ असोसिएशन मध्ये कृषि विषयक कामांचा स्पष्ट उल्लेख असून कृषि यांत्रीकीकरण सेवा-सुविधेचा संस्थेस अनुभव आहे. त्याबाबत कागदपत्रे सोबत सहपत्रीत केली आहेत.

3.कृषि विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या कृषि यांत्रीकीकरण उप अभियानांतर्गत भाडेतत्वावर सेवा सुविधा पुरविणारे औजारे बॅन्क स्थापणे व भाडेतत्वावर कृषि यांत्रीकीकरण सेवा सुविधा पुरविणारे केंद्रे स्थापन करण्याबाबत आमची संस्था इच्छूक असून त्यासाठी आवश्यक मनुष्यबळ व प्रशिक्षित तांत्रीक कर्मचारी वृंद आमच्याकडे/संस्थेकडे उपलब्ध आहे.

4.केंद्र स्थापन करण्यासाठी आमच्या जिल्ह्यातील पीक रचनेनुसार सर्व कृषि औजारांची सुरुवातीस स्वखर्चाने ₹................लाख पर्यंत रकमेची औजारे खरेदी करण्यास मी/संस्था तयार आहे. त्यासाठी आवश्यकतेनुरुप बॅन्क कर्ज प्रकरण करण्याची जबाबदारी माझी/संस्थेची राहील व त्यासाठी येणारा सर्व खर्च मी/संस्था करेल. प्रत्यक्ष औजारे खरेदी नंतर अनुदानाची रक्कम औजारे खरेदीच्या पावत्या सादर केल्यानंतर व प्रत्यक्ष तपासणी करुन आमच्या बँक खात्यात जमा केली जाईल याची मला सुस्पष्ट कल्पना असून त्यास माझी पूर्णत: संमती आहे.

5.अनुदानावर कृषि यांत्रीकीकरण सेवा-सुविधा केंद्रासाठी खरेदी करण्यात येणाऱ्या संयंत्रे/औजारे/उपकरणे यांचे किमान सहा वर्षे हस्तांतरण, पुर्नविक्री किंवा गहाणवट करता येणार नाही याची मला स्पष्ट कल्पना असून त्यास माझी संमती आहे. अशा प्रकारे हस्तांतरण, पुर्नविक्री किंवा गहाणवट केल्यास अनुदानापोटी मिळालेली संपूर्ण रक्कम व्याजासह एकरकमी वसूल करण्यास माझी विनाशर्त अनुमती आहे.

6.अनुदानाचा लाभ घेतल्याने त्याद्वारे प्राप्त करुन घेण्यात येणाऱ्या औजारांद्वारे/उपकरणांद्वारे जवळपासच्या गावात शेतकऱ्यांना भाडेतत्वावर कृषि यांत्रीकीकरण सेवा-सुविधा माफक दरात/शासनाने निर्धारीत केलेल्या दरात उपलब्ध करुन देण्यास मी बांधील राहील याची मला कल्पना असून त्यास माझी संमती आहे.

7.सदर संयंत्रे, औजारे, उपकरणे यांची निगा राखणे, देखभाल-दुरुस्ती करणे याची सर्वस्वी जबाबदारी आमची राहील, याची मला कल्पना असून त्यास माझी संमती आहे.

8.याबाबत शासनाने ठरवून दिलेल्या प्रपत्रात नियमीतपणे अहवाल सादर करण्याची माझी जबाबदारी आहे तसेच अभिलेख नोंदवही नमुना प्रपत्रात ठेवण्याची हमी मी देत आहे.

9.योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार अशा केंद्रांसाठी इतर लागू असणाऱ्या सर्व जबाबदाऱ्या पार पाडण्याची मी/संस्था हमी देत आहे.

10. वरील व या अनुषंगाने शासनास आवश्यक सर्व बाबी व नियमांचे पालन करण्याची मी/संस्था या हमीपत्राद्वारे हमी देत आहे.

लिहून घेणार

लिहून देणार

(--------------------------------------)

(-----------------------------------)

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

पदनाम ---------------------------

साक्षीदार

1. ---.

2. ---.

(वरील हमीपत्र नमुन्यादाखल देण्यात येत असून याबाबत कायदेशीर तरतुदींचे अनुषंगाने सरकारी वकील किंवा विधी सल्लागारांच्या मदतीने आवश्यकते स्थानीक गरजेनुरुप बदल करण्यास हरकत नाही.)

प्रपत्र -४

कृषि औजारे बँकेने भाडे तत्वावर औजारे पुरवठ्याबाबत ठेवावयाच्या अभिलेख नोंदवहीचा नमुना

अ. क्र.	तारीख	भाड्याने औजारे सेवा पुरविलेल्या शेतकऱ्याचे नाव	त्यांचा पत्ता, संपर्क दुरध्वनी क्र.	भाड्याने दिलेल्या औजाराचा प्रकार	वापराचा कलावधी (तास)	भाड्याचा दर (₹) औजार प्रकार निहाय रु/तास/दिवस क्षेत्र	भाड्याची एकूण रक्कम (₹)	कृषि औजारे बँक धारकाची स्वाक्षरी	तपासणी अधिकारी स्वाक्षरी
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

सदर अभिलेख नोंदवही संबंधीत तालुका कृषि अधिकारी व उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी पहिल्या पानावर व शेवटच्या पानावर प्रमाणित करुन स्वाक्षरी करावी. क्षेत्रीय भेटीच्या वेळी तपासणी करुन अभिप्राय नोंदवावेत.

प्रपत्र ५ : केंद्र शासनाच्या मान्यता प्राप्त तपासणी संस्थांचा तपशील

S.NO.	Address of identified institutions	Contact phone number	Email address
1.	Faculty of Agricultural Engineering, Rajendra Agricultural University, Pusa **(Bihar).**		dean_cae@rediffmail.com, kumar.kranti@yahoo.com, skpower@rediffmail.com
2.	State level Agriculture Implement Testing Centre, Agriculture Department, Govt. of **Chhattisgarh,** TeliBandha, Gorav Path, Raipur **(Chhattisgarh).**	09827151776, 0771-2430156	idaengg.test-cg@nic.in
3.	Division of Agricultural Engineering, Indian Agriculture Research Institute, **New Delhi**-12.	011-25842294, 9968190405	indramani@iari.res.in satishiari@gmail.com
4.	College of Agricultural Engineering & Technology, Junagarh Agricultural University, Junagarh.**(Gujarat)**	9898942762	gupta-r-a@jau.in
5.	College of Agricultural Engineering & Technology, CCS Agricultural University, Hissar. **(Haryana)**	9416397798 8607866633	mukeshjainhisar@rediffmail.com
6.	Sher-e-Kashmir University of Agriculture Science & Technology, Srinagar Region.	094192-30487	sk_sharma@yahoo.com
7.	Sher-e-Kashmir University of Agriculture Science & Technology, Jammu Region.	094192-30487	sk_sharma@yahoo.com
8.	Birsa Agricultural University (BAU), **Jharkhand**	09431543781	dkrusia@gmail.com
9.	Jharkhand Agriculture Machinery Testing and Training Centre (JAM-TTC) Govt. of **Jharkhand,** Ranchi **(Jharkhand).**	9431395373 9934156377 8986672378	singh.omkar14@yahoo.co.in jarkhandranchi@gmail.com
10.	University of Agricultural Sciences, Gandhi Krishi Vignyan Kendra, Bangalore **(Karnataka).**	9482297957	palanimuthuv@gmail.com
11.	College of Agricultural Engineering, UAS, Raichur, **(Karnataka).**	9480163904	anantachary@gmail.com
12.	College of Agriculture Vijaypur, University of Agricultural Sciences Belgaum Rd, Krishi Nagar, Dharwad, 12 **Karnataka** 580005		deanacb@uasd.in
13.	Farm Machinery Testing Centre, College of Food Technology, University of Horticultural Sciences, Udyanagiri, Navanga, Bagalkot **(Karnataka)** - 587104		
14.	Farm Machinery Testing Centre, Kerala Agricultural University Kelappaji College of Agricultural Engineering & Technology Tavanur, Malappuram (Dist), **Kerala**- 679573.	9446113559	sindhu.bhaskar@kau.in fmtctve@kau.in
15.	Central Institute of Agricultural Engineering (CIAE), Berasia road Bhopal, **Madhya Pradesh**	0755-2521082	kna@ciae.res.in
16.	College of Agricultural engineering, Jawaharlal Nehru Krishi Vishvidyalaya, Jabalpur **(Madhya Pradesh)**		
17.	Dr. A.S. College of Agricultural Engineering MPKV, Rahuri, Distt. Ahmednagar. **Maharashtra.**	9850612344 9049051525	diraj_karale@hotmail.com vskankal@gmail.com
18.	Farm Machinery Testing, Training and Production Centre, Department of FM&P, Dr. PDKV, Akola, **Maharashtra.**	0724-2259403	sht1964@rediffmail.com
19.	College of Agricultural Engineering and Technology, Dr. Balasaheb Sawant Konkan Krishi Vidyapeeth, DAPOLI. **Maharashtra.**	9423784381	shahareprashant@rediffmail.com
20.	College of Agricultural Engineering, V. N. Marathwada Krishi Vidyapeeth, PARBHANI **Maharashtra**.431402	9503055628 8007752526	smitasolanki@yahoo.com
21.	College of Agricultural Engineering and Technology, Orissa University of Agriculture and Technology, Bhubaneswar **(Orissa)**	9437386861	debaraj1963@rediffmail.com
22.	State Level Farm Machinery Training & Testing Centre, Agriculture Department, Government of Orissa, Bhubaneswar **(Orissa).**	09437815544 09439727549	pkmsonu@gmail.com dasalok61@gmail.com
23.	College of Agricultural Engineering and Technology, Punjab Agricultural University, Ludhiyana **(Punjab).**	9888997292 09779906139	sksingh@pau.edu goyalrajat@pau.edu
24.	Central Institute of Post- harvest Engineering and Technology (CIPHET), PAU campus Ludhiyana**(Punjab)**..	9417596894 0161-2313123	Kadam1k@gmail.com
25.	College of Technology and Agricultural Engineering, Maharana Pratap, University of Agriculture and Technology, Udaipur **(Rajasthan).**	07891781022	shashipawar5406@gmail.com

26.	Farm Implements and Machinery Testing & Training Centre, Central Workshop, Swami Keshwanand Rajasthan Agricultural University, Bikaner **(Rajasthan)**.	0941423034 0152- 2250576	vladha@yahoo.com
27.	College of Agricultural Engineering and Post-Harvest Technology, Ranipool, Gangtok **(Sikkim)**.	0993346954 4	snyadavkpl@yahoo.com
28.	Agricultural Engineering Collage & Research Institute (AEC&RI) ,Tamil Nadu Agricultural University, Kumulur , Trichy **(TAMIL NADU)**	0422- 2457576	tnaushridhar@gmail.com
29.	Farm Machinery Testing Center, ICAR-Central Institute of Agricultural Engineering- Regional Center, near AMRC, Coimbatore 641003**(Tamil Nadu)**.	0422 – 2472624, 9842955606	**thasekumar@gmail.com**
30.	Prof. Jayashanker Telengana State Agriculture University, Hydrabad **(Telangana)**	24018277 9989625237	
31.	State Level Farm Machinery Training and Testing Institute, Govt. of **U.P.**, **Rehmankhera, Lucknow(U.P.).**	8176004522 0522- 2841146	sametiup@gmail.com
32.	Sam Higginbottom Institute of Agriculture, Technology & Science (AAI), Deemed University, Allahabad **(U.P.)**	9794618648	fdean_engg@shiats.edu.in
33.	College of Technology, Gobind Ballabh Pant University of Agriculture and Technology, Pantnagar **Uttranchal**	0941051494 0594423338 0	jayantsingh07@gmail.com
34.	Department of Agriculture & Food Engineering, IIT, KHARAGPUR **(West Bengal.)**	9434704801 03222- 282244	hifjur@agfe.iitkgp.ernet.in
35.	State Farm Machinery Training-cum-Testing Institute, Faculty of Agricultural Engineering, (BCKVV), Mohanpur, Dist. Nadia **(West Bengal)**	03473-22265	south62@rediffmail.com

प्रपत्र ६ : District-wise Farm Power Availability in Maharashtra State

		As on 31.03.2019						
Sr. No.	**Name of District**	**Tractors**	**Draught animals**	**Agricultural Labourers**	**Electric Motors**	**Diesel Engines**	**Power tiller**	**Farm Power Availability (kW/ha)**
1	Thane	2,256	96,388	1,239,366	17,205	4,540	6,747	**1.162**
2	Raigarh	305	123,163	295,475	36,714	3,264	696	**1.207**
3	Ratnagiri	100	67,366	180,809	14,445	1092	216	**0.401**
4	Sindhudurg	87	68,606	95,173	12,417	2,146	596	**0.673**
5	Nashik	53,369	132,615	684,934	379,234	6,184	5,059	**3.333**
6	Dhule	4,030	150,832	229,705	98,694	1,618	1,660	**1.287**
7	Nandurbar	6,424	211,352	184,566	44,779	1,419	140	**1.458**
8	Jalgaon	20,732	228,508	473,635	125,195	3,729	4,423	**1.367**
9	Ahmadnagar	41,481	214,217	509,361	368,815	6,772	2,008	**2.380**
10	Pune	33,909	146,797	1,056,931	265,664	13,581	2,336	**2.248**
11	Solapur	16,812	59,303	483,848	310,192	9,264	1,396	**1.652**
12	Satara	20,819	49,739	336,793	117,964	10,264	1,840	**2.007**
13	Sangli	9,519	112,651	316,237	92,126	7,925	3,559	**1.216**
14	Kolhapur	18,984	61,363	434,346	86,174	10,181	3,419	**2.168**
15	Aurangabad	16,525	203,711	414,380	160,918	1,816	44	**1.649**
16	Jalna	7,154	180,581	219,581	140,550	5,533	84	**1.426**
17	Bid	5,454	220,189	289,933	158,231	2,670	444	**1.127**
18	Latur	4,798	128,514	275,310	102,974	1036	364	**1.113**
19	Osmanabad	9,240	305,025	186,151	195,280	1,321	580	**2.300**
20	Nanded	3,259	138,202	376,331	91,201	2,763	740	**0.725**
21	Parbhani	190	98,028	205,846	4,626	52	60	**0.145**
22	Hingoli	2,835	110,376	132,184	93,490	3,390	84	**1.478**
23	Buldana	9,905	180,261	290,165	151,939	3,408	1124	**1.388**
24	Akola	7,006	85,098	203,899	31,786	994	312	**0.808**
25	Washim	5,097	86,891	134,173	49,069	3,499	48	**0.990**
26	Amravati	9,638	154,769	323,777	99,933	1,970	400	**0.945**
27	Yavatmal	5,605	244,485	311,178	87,781	5,049	136	**0.715**
28	Wardha	479	138,507	145,322	13,184	209	116	**0.338**
29	Nagpur	4,621	54	521,704	114,613	6,395	904	**1.114**
30	Bhandara	1453	74,475	134,408	29,925	2,616	88	**1.111**
31	Gondiya	3,047	129,286	148,257	19,874	4,237	96	**1.281**
32	Chandrapur	3,407	210,329	246,016	36,674	11,986	188	**0.850**
33	Gadchiroli	1,880	186,974	120,167	10,475	10,549	168	**1.302**
	Total	**330,420**	**4,598,655**	**11,199,961**	**3,562,141**	**151,472**	**40,075**	**1.449**

कृषी यांत्रिकीकरण उप अभियान 2020-21

सन 2020-21 मध्ये कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हानिहाय लक्षांक

रु. लाख

अ. क्र.	जिल्हा / विभाग	खातेदार संख्या(Agril Census 2015-16)				राज्याच्या तुलनेत प्रमाण			उपलब्ध नियमित लक्षांक				अतिरिक्त उपलब्ध लक्षांक			
		SC	ST	GEN	TOTAL	SC	ST	GEN	SC	ST	GEN	TOTAL	SC	ST	GEN	TOTAL
1	2	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
१	ठाणे	3638	18742	122356	144736	0.353	2.189	0.913	3.530	10.945	31.866	**46.341**	9.886	19.488	0.000	**29.374**
२	पालघर	2763	67427	76959	147149	0.268	7.877	0.574	2.680	39.385	22.096	**64.161**	7.506	70.127	0.000	**77.633**
२	रायगड	11155	12478	327646	351279	1.083	1.458	2.445	10.830	7.290	71.947	**90.067**	30.330	12.980	0.000	**43.310**
३	रत्नागिरी	33745	3147	480097	516989	3.277	0.368	3.583	32.770	1.840	79.291	**113.901**	91.775	3.276	0.000	**95.051**
४	सिंधुदुर्ग	16926	1726	307339	325991	1.644	0.202	2.294	16.440	1.010	68.204	**85.654**	46.042	1.798	0.000	**47.840**
ठाणे विभाग		**68227**	**103520**	**1314397**	**1486144**	**6.626**	**12.093**	**9.809**	**66.260**	**60.465**	**273.399**	**400.124**	**185.539**	**107.669**	**0.000**	**293.208**
५	नाशिक	36608	126361	546782	709751	3.555	14.761	4.081	35.550	73.805	172.384	**281.739**	99.561	131.414	0.000	**230.975**
६	धुळे	9956	50593	200227	260776	0.967	5.910	1.494	9.670	29.550	77.019	**116.239**	27.082	52.616	0.000	**79.698**
७	नंदुरबार	2409	90081	73577	166067	0.234	10.523	0.549	2.340	52.615	51.999	**106.954**	6.553	93.684	0.000	**100.237**
८	जळगांव	21476	13726	443702	478904	2.086	1.603	3.311	20.860	8.015	171.433	**200.308**	58.420	14.271	0.000	**72.691**
नाशिक विभाग		**70449**	**280761**	**1264288**	**1615498**	**6.842**	**32.798**	**9.435**	**68.420**	**163.990**	**472.830**	**705.240**	**191.616**	**291.985**	**0.000**	**483.601**
९	अहमदनगर	70756	51074	957153	1078983	6.871	5.966	7.143	68.710	29.830	287.119	**385.659**	192.428	53.114	0.000	**245.542**
१०	पुणे	35203	40075	754050	829328	3.419	4.681	5.627	34.190	23.405	245.885	**303.480**	95.752	41.674	0.000	**137.426**
११	सोलापूर	50193	10209	717039	777441	4.874	1.193	5.351	48.740	5.965	238.070	**292.775**	136.500	10.621	0.000	**147.121**
पुणे विभाग		**156152**	**101358**	**2428242**	**2685752**	**15.165**	**11.840**	**18.122**	**151.650**	**59.200**	**771.064**	**981.914**	**424.680**	**105.409**	**0.000**	**530.089**
१२	सातारा	58733	2196	842971	903900	5.704	0.257	6.291	57.040	1.285	252.837	**311.162**	159.745	2.288	0.000	**162.033**
१३	सांगली	39698	1976	510654	552328	3.855	0.231	3.811	38.550	1.155	196.117	**235.822**	107.962	2.057	0.000	**110.019**
१४	कोल्हापूर	48719	3260	608697	660676	4.731	0.381	4.543	47.310	1.905	175.837	**225.052**	132.495	3.392	0.000	**135.887**
कोल्हापूर विभाग		**147150**	**7432**	**1962322**	**2116904**	**14.290**	**0.868**	**14.645**	**142.900**	**4.340**	**624.796**	**772.036**	**400.202**	**7.737**	**0.000**	**407.939**
१५	औरंगाबाद	26929	8572	550264	585765	2.615	1.001	4.107	26.150	5.005	195.212	**226.367**	73.235	8.912	0.000	**82.147**
१६	जालना	32045	3122	442085	477252	3.112	0.365	3.299	31.120	1.825	145.529	**178.474**	87.154	3.250	0.000	**90.404**
१७	बीड	37248	4070	717150	758468	3.617	0.475	5.352	36.170	2.375	186.525	**225.070**	101.297	4.229	0.000	**105.526**
औरंगाबाद विभाग		**96222**	**15764**	**1709499**	**1821485**	**9.345**	**1.842**	**12.758**	**93.450**	**9.210**	**527.251**	**629.911**	**261.686**	**16.391**	**0.000**	**278.077**
१८	लातुर	24889	4879	404971	434739	2.417	0.570	3.022	24.170	2.850	140.136	**167.156**	67.690	5.075	0.000	**72.765**
१९	उस्मानाबाद	20138	5756	384101	409995	1.956	0.672	2.866	19.560	3.360	145.912	**168.832**	54.779	5.983	0.000	**60.762**
२०	नांदेड	56179	39723	550847	646749	5.456	4.640	4.111	54.560	23.200	133.524	**211.284**	152.800	41.309	0.000	**194.109**
२१	परभणी	12350	3223	378890	394463	1.199	0.377	2.828	11.990	1.885	139.889	**153.764**	33.579	3.356	0.000	**36.935**
२२	हिंगोली	21400	12769	211800	245969	2.078	1.492	1.581	20.780	7.460	79.863	**108.103**	58.196	13.283	0.000	**71.479**
लातुर विभाग		**134956**	**66350**	**1930609**	**2131915**	**13.106**	**7.751**	**14.408**	**131.060**	**38.755**	**639.324**	**809.139**	**367.044**	**69.006**	**0.000**	**436.050**
२३	बुलढाणा	49382	9890	431886	491158	4.796	1.155	3.223	47.960	5.775	139.905	**193.640**	134.316	10.283	0.000	**144.599**
२४	अकोला	37365	11114	225419	273898	3.629	1.298	1.682	36.290	6.490	111.125	**153.905**	101.633	11.556	0.000	**113.189**
२५	वाशिम	24675	9638	201143	235456	2.396	1.126	1.501	23.960	5.630	79.162	**108.752**	67.102	10.025	0.000	**77.127**
२६	अमरावती	51686	32391	386128	470205	5.019	3.784	2.882	50.190	18.920	110.846	**179.956**	140.561	33.688	0.000	**174.249**
२७	यवतमाळ	31890	47469	363182	442541	3.097	5.545	2.710	30.970	27.725	120.825	**179.520**	86.734	49.366	0.000	**136.100**
अमरावती विभाग		**194998**	**110502**	**1607758**	**1913258**	**18.937**	**12.909**	**11.998**	**189.370**	**64.545**	**561.858**	**815.773**	**530.346**	**114.918**	**0.000**	**645.264**
२८	वर्धा	26706	14791	178566	220063	2.594	1.728	1.333	25.940	8.640	60.348	**94.928**	72.647	15.384	0.000	**88.031**
२९	नागपूर	28602	15892	268070	312564	2.778	1.856	2.001	27.780	9.280	96.395	**133.455**	77.800	16.524	0.000	**94.324**
३०	भंडारा	27598	10217	200979	238794	2.680	1.194	1.500	26.800	5.970	48.931	**81.701**	75.056	10.630	0.000	**85.686**
३१	गोंदिया	27118	35007	196148	258273	2.634	4.089	1.464	26.340	20.445	47.203	**93.988**	73.767	36.404	0.000	**110.171**
३२	चंद्रपूर	35506	44081	253469	333056	3.448	5.149	1.892	34.480	25.745	93.193	**153.418**	96.564	45.841	0.000	**142.405**
३३	गडचिरोली	16024	50365	85344	151733	1.556	5.883	0.637	15.560	29.415	34.008	**78.983**	43.577	52.375	0.000	**95.952**
नागपूर विभाग		**161554**	**170353**	**1182576**	**1514483**	**15.689**	**19.900**	**8.825**	**156.890**	**99.500**	**380.083**	**636.473**	**439.411**	**177.158**	**0.000**	**616.569**
एकुण		**1029708**	**856040**	**13399691**	**15285439**	**100.000**	**100.000**	**100.000**	**1000.000**	**500.005**	**4250.605**	**5750.610**	**2800.524**	**890.273**	**0.000**	**3690.797**

कृषी यांत्रिकीकरण उप अभियान 2020-21

सन 2020-21 मध्ये कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हानिहाय लक्षांक

रु. लाख

अ. क्र.	जिल्हा / विभाग	एकूण लक्षांक				प्रशासकीय खर्च				प्रलंबित दायित्व रक्कम	अनु. जाती			
		SC	ST	GEN	TOTAL	SC	ST	GEN	TOTAL	GEN	Tractor & Power tiller आर्थिक	Tractor Operated Implements आर्थिक	Manual/ Animal Drawn आर्थिक	Total आर्थिक
1	2	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
१	ठाणे	13.416	30.433	31.866	**75.715**	0.121	0.377	1.492	**1.990**	122.800	4.210	8.929	0.156	**13.295**
२	पालघर	10.186	109.512	22.096	**141.794**	0.092	1.355	0.938	**2.385**	78.782	3.196	6.780	0.118	**10.094**
२	रायगड	41.160	20.270	71.947	**133.377**	0.373	0.251	3.995	**4.619**	10.560	12.915	23.395	0.477	**36.787**
३	रत्नागिरी	124.545	5.116	79.291	**208.952**	1.127	0.063	5.855	**7.045**	0.000	39.079	74.895	1.444	**115.418**
४	सिंधुदुर्ग	62.482	2.808	68.204	**133.494**	0.566	0.035	3.748	**4.349**	0.000	19.605	37.586	0.725	**57.916**
	ठाणे विभाग	**251.789**	**168.139**	**273.404**	**693.332**	**2.279**	**2.081**	**16.028**	**20.388**	**212.142**	**79.005**	**151.585**	**2.920**	**233.510**
५	नाशिक	135.111	205.219	172.384	**512.714**	1.223	2.539	6.668	**10.430**	0.000	42.394	81.927	1.567	**125.888**
६	धुळे	36.752	82.166	77.019	**195.937**	0.333	1.017	2.441	**3.791**	0.000	11.532	20.461	0.426	**32.419**
७	नंदुरबार	8.893	146.299	51.999	**207.191**	0.080	1.810	0.897	**2.787**	0.000	2.791	5.919	0.103	**8.813**
८	जळगांव	79.280	22.286	171.433	**272.999**	0.718	0.276	5.410	**6.404**	0.000	24.876	48.767	0.919	**74.562**
	नाशिक विभाग	**260.036**	**455.970**	**472.835**	**1188.841**	2.354	5.642	15.416	**23.412**	**0.000**	81.593	157.074	3.015	**241.682**
९	अहमदनगर	261.138	82.944	287.119	**631.201**	2.364	1.026	11.672	**15.062**	77.488	81.939	157.806	3.029	**242.774**
१०	पुणे	129.942	65.079	245.885	**440.906**	1.176	0.805	9.195	**11.176**	2.085	40.773	78.486	1.507	**120.766**
११	सोलापूर	185.240	16.586	238.070	**439.896**	1.677	0.205	8.744	**10.626**	32.811	58.124	111.291	2.148	**171.563**
	पुणे विभाग	**576.320**	**164.609**	**771.074**	**1512.003**	5.217	2.036	29.611	**36.864**	**112.384**	180.836	347.583	6.684	**535.103**
१२	सातारा	216.785	3.573	252.837	**473.195**	1.962	0.044	10.279	**12.285**	0.000	68.022	132.287	2.514	**202.823**
१३	सांगली	146.512	3.212	196.117	**345.841**	1.326	0.040	6.227	**7.593**	0.000	45.972	89.515	1.699	**137.186**
१४	कोल्हापूर	179.805	5.297	175.837	**360.939**	1.627	0.066	7.423	**9.116**	0.000	56.418	107.675	2.085	**166.178**
	कोल्हापूर विभाग	**543.102**	**12.082**	**624.791**	**1179.975**	4.915	0.150	23.929	**28.994**	**0.000**	170.412	329.477	6.298	**506.187**
१५	औरंगाबाद	99.385	13.917	195.212	**308.514**	0.900	0.172	6.711	**7.783**	50.375	31.185	58.147	1.153	**90.485**
१६	जालना	118.274	5.075	145.529	**268.878**	1.071	0.063	5.391	**6.525**	0.000	37.111	70.720	1.372	**109.203**
१७	बीड	137.467	6.604	186.525	**330.596**	1.244	0.082	8.745	**10.071**	0.000	43.134	83.495	1.594	**128.223**
	औरंगाबाद विभाग	**355.126**	**25.596**	**527.266**	**907.988**	3.215	0.317	20.847	**24.379**	**50.375**	111.430	212.362	4.119	**327.911**
१८	लातुर	91.860	7.925	140.136	**239.921**	0.831	0.098	4.938	**5.867**	27.986	28.823	53.141	1.065	**83.029**
१९	उस्मानाबाद	74.339	9.343	145.912	**229.594**	0.673	0.116	4.683	**5.472**	0.000	23.326	45.478	0.862	**69.666**
२०	नांदेड	207.360	64.509	133.524	**405.393**	1.877	0.798	6.717	**9.392**	0.000	65.064	126.014	2.405	**193.483**
२१	परभणी	45.569	5.241	139.889	**190.699**	0.412	0.065	4.621	**5.098**	0.000	14.298	26.331	0.528	**41.157**
२२	हिंगोली	78.976	20.743	79.863	**179.582**	0.715	0.257	2.583	**3.555**	0.000	24.781	48.564	0.916	**74.261**
	लातुर विभाग	**498.104**	**107.761**	**639.324**	**1245.189**	4.508	1.334	23.542	**29.384**	**27.986**	156.292	299.528	5.776	**461.596**
२३	बुलढाणा	182.276	16.058	139.905	**338.239**	1.650	0.199	5.266	**7.115**	16.370	57.194	109.318	2.114	**168.626**
२४	अकोला	137.923	18.046	111.125	**267.094**	1.248	0.223	2.748	**4.219**	0.000	43.277	83.798	1.600	**128.675**
२५	वाशिम	91.062	15.655	79.162	**185.879**	0.824	0.194	2.453	**3.471**	0.000	28.573	56.609	1.056	**86.238**
२६	अमरावती	190.751	52.608	110.846	**354.205**	1.727	0.651	4.709	**7.087**	0.000	59.853	114.959	2.212	**177.024**
२७	यवतमाळ	117.704	77.091	120.825	**315.620**	1.065	0.954	4.428	**6.447**	0.000	36.933	70.341	1.365	**108.639**
	अमरावती विभाग	**719.716**	**179.458**	**561.863**	**1461.037**	6.514	2.221	19.604	**28.339**	16.370	225.830	435.025	8.347	**669.202**
२८	वर्धा	98.587	24.024	60.348	**182.959**	0.892	0.297	2.178	**3.367**	28.132	30.934	61.618	1.143	**93.695**
२९	नागपूर	105.580	25.804	96.395	**227.779**	0.956	0.319	3.270	**4.545**	0.000	33.128	62.272	1.224	**96.624**
३०	भंडारा	101.856	16.600	48.931	**167.387**	0.922	0.205	2.451	**3.578**	0.000	31.960	59.793	1.181	**92.934**
३१	गोंदिया	100.107	56.849	47.203	**204.159**	0.906	0.703	2.392	**4.001**	0.000	31.411	58.629	1.161	**91.201**
३२	चंद्रपूर	131.044	71.586	93.193	**295.823**	1.186	0.886	3.092	**5.164**	0.000	41.118	79.220	1.520	**121.858**
३३	गडचिरोली	59.137	81.790	34.008	**174.935**	0.535	1.012	1.041	**2.588**	51.996	18.579	35.334	0.689	**54.602**
	नागपूर विभाग	**596.311**	**276.653**	**380.078**	**1253.042**	5.397	3.422	14.424	**23.243**	80.128	187.130	356.866	6.918	**550.914**
	एकुण	**3800.504**	**1390.268**	**4250.635**	**9441.407**	**34.399**	**17.203**	**163.401**	**215.003**	499.385	**1192.528**	**2289.500**	**44.077**	**3526.105**

कृषी यांत्रिकीकरण उप अभियान 2020-21

सन 2020-21 मध्ये कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हानिहाय लक्षांक

रु. लाख

अ. क्र.	जिल्हा / विभाग	अनु. जमाती				सर्वसाधारण				एकूण घटक ३			
		Tractor & Power tiller	Tractor Operated Implements	Manual/ Animal Drawn	Total	Tractor & Power tiller	Tractor Operated Implements	Manual/ Animal Drawn	Total	Tractor & Power tiller	Tractor Operated Implements	Manual/ Animal Drawn	Total
		आर्थिक	आर्थिक	आर्थिक	आर्थिक	आर्थिक	आर्थिक	आर्थिक	आर्थिक	आर्थिक	आर्थिक	आर्थिक	आर्थिक
1	2	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56
१	ठाणे	9.277	16.436	0.343	**26.056**	9.100	20.938	0.336	**30.374**	22.587	46.303	0.835	**69.725**
२	पालघर	33.382	61.541	1.234	**96.157**	5.721	11.226	0.211	**17.158**	42.299	79.547	1.563	**123.409**
२	रायगड	6.179	13.612	0.228	**20.019**	24.371	38.680	0.901	**63.952**	43.465	75.687	1.606	**120.758**
३	रत्नागिरी	1.560	3.435	0.058	**5.053**	35.714	36.402	1.320	**73.436**	76.353	114.732	2.822	**193.907**
४	सिंधुदुर्ग	0.856	1.885	0.032	**2.773**	22.866	40.745	0.845	**64.456**	43.327	80.216	1.602	**125.145**
ठाणे विभाग		51.254	96.909	1.895	150.058	97.772	147.991	3.613	249.376	228.031	396.485	8.428	632.944
५	नाशिक	62.555	121.813	2.312	**186.680**	40.678	77.535	1.503	**119.716**	145.627	281.275	5.382	**432.284**
६	धुळे	25.046	47.177	0.926	**73.149**	14.892	31.136	0.550	**46.578**	51.470	98.774	1.902	**152.146**
७	नंदुरबार	44.595	86.246	1.648	**132.489**	5.472	13.428	0.202	**19.102**	52.858	105.593	1.953	**160.404**
८	जळगांव	6.793	14.966	0.251	**22.010**	33.003	65.800	1.220	**100.023**	64.672	129.533	2.390	**196.595**
नाशिक विभाग		138.989	270.202	5.137	**414.328**	94.045	187.899	3.475	**285.419**	314.627	615.175	11.627	**941.429**
९	अहमदनगर	25.283	47.701	0.934	**73.918**	71.198	137.617	2.632	**211.447**	178.420	343.124	6.595	**528.139**
१०	पुणे	19.837	35.704	0.733	**56.274**	56.087	112.530	2.073	**170.690**	116.697	226.720	4.313	**347.730**
११	सोलापूर	5.056	11.138	0.187	**16.381**	53.336	104.019	1.971	**159.326**	116.516	226.448	4.306	**347.270**
पुणे विभाग		50.176	94.543	1.854	**146.573**	180.621	354.166	6.676	**541.463**	411.633	796.292	15.214	**1223.139**
१२	सातारा	1.089	2.400	0.040	**3.529**	62.706	121.534	2.318	**186.558**	131.817	256.221	4.872	**392.910**
१३	सांगली	0.979	2.157	0.036	**3.172**	37.986	76.500	1.404	**115.890**	84.937	168.172	3.139	**256.248**
१४	कोल्हापूर	1.615	3.556	0.060	**5.231**	45.283	89.457	1.674	**136.414**	103.316	200.688	3.819	**307.823**
कोल्हापूर विभाग		3.683	8.113	0.136	**11.932**	145.975	287.491	5.396	**438.862**	320.070	625.081	11.830	**956.981**
१५	औरंगाबाद	4.242	9.346	0.157	**13.745**	40.937	80.051	1.513	**122.501**	76.364	147.544	2.823	**226.731**
१६	जालना	1.547	3.408	0.057	**5.012**	32.883	66.040	1.215	**100.138**	71.541	140.168	2.644	**214.353**
१७	बीड	2.013	4.435	0.074	**6.522**	53.346	102.462	1.972	**157.780**	98.493	190.392	3.640	**292.525**
औरंगाबाद विभाग		7.802	17.189	0.288	**25.279**	127.166	248.553	4.700	**380.419**	246.398	478.104	9.107	**733.609**
१८	लातुर	2.416	5.322	0.089	**7.827**	30.122	61.963	1.113	**93.198**	61.361	120.426	2.267	**184.054**
१९	उस्मानाबाद	2.848	6.274	0.105	**9.227**	28.567	55.606	1.056	**85.229**	54.741	107.358	2.023	**164.122**
२०	नांदेड	19.664	35.320	0.727	**55.711**	40.977	72.315	1.515	**114.807**	125.705	233.649	4.647	**364.001**
२१	परभणी	1.598	3.519	0.059	**5.176**	28.188	56.038	1.042	**85.268**	44.084	85.888	1.629	**131.601**
२२	हिंगोली	6.323	13.929	0.234	**20.486**	15.759	44.939	0.582	**61.280**	46.863	107.432	1.732	**156.027**
लातुर विभाग		32.849	64.364	1.214	**98.427**	143.613	290.861	5.308	**439.782**	332.754	654.753	12.298	**999.805**
२३	बुलढाणा	4.895	10.783	0.181	**15.859**	32.125	61.327	1.187	**94.639**	94.214	181.428	3.482	**279.124**
२४	अकोला	5.501	12.119	0.203	**17.823**	16.765	32.992	0.620	**50.377**	65.543	128.909	2.423	**196.875**
२५	वाशिम	4.772	10.513	0.176	**15.461**	14.961	29.195	0.553	**44.709**	48.306	96.317	1.785	**146.408**
२६	अमरावती	16.036	23.328	0.593	**39.957**	28.726	56.349	1.062	**86.137**	104.615	194.636	3.867	**303.118**
२७	यवतमाळ	23.499	43.769	0.869	**68.137**	27.012	52.387	0.998	**80.397**	87.444	166.497	3.232	**257.173**
अमरावती विभाग		54.703	100.512	2.022	**157.237**	119.589	232.250	4.420	**356.259**	400.122	767.787	14.789	**1182.698**
२८	वर्धा	7.323	16.133	0.271	**23.727**	13.287	24.392	0.491	**38.170**	51.544	102.143	1.905	**155.592**
२९	नागपूर	7.865	13.329	0.291	**21.485**	19.945	42.443	0.737	**63.125**	60.938	118.044	2.252	**181.234**
३०	भंडारा	5.060	11.148	0.187	**16.395**	14.951	22.976	0.553	**38.480**	51.971	93.917	1.921	**147.809**
३१	गोंदिया	17.329	34.177	0.640	**52.146**	14.592	21.680	0.539	**36.811**	63.332	114.486	2.340	**180.158**
३२	चंद्रपूर	21.821	40.073	0.806	**62.700**	18.859	38.545	0.697	**58.101**	81.798	157.838	3.023	**242.659**
३३	गडचिरोली	24.933	46.923	0.922	**72.778**	6.339	14.394	0.234	**20.967**	49.851	96.651	1.845	**148.347**
नागपूर विभाग		84.331	161.783	3.117	**249.231**	87.973	164.430	3.251	**255.654**	359.434	683.079	13.286	**1055.799**
एकुण		**423.787**	**813.615**	**15.663**	**1253.065**	**996.754**	**1913.641**	**36.839**	**2947.234**	**2613.069**	**5016.756**	**96.579**	**7726.404**

कृषी यांत्रिकीकरण उप अभियान 2020-21

सन 2020-21 मध्ये कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हानिहाय लक्षांक

रु. लाख

अ. क्र.	जिल्हा / विभाग	कृषी औजारे बँक								एकूण घटक ४		घटक 6		एकूण एकंदर
		अनु. जाती (रु १० लाख खर्च)		अनु. जमाती (रु १० लाख खर्च)		सर्वसाधारण (रु १० लाख खर्च)		सर्वसाधारण (रु.२५ लाख खर्च)						
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	आर्थिक
1	2	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69
१	ठाणे	0	0.000	1	4.000	0	0.000	0	0.000	1	4.000			75.715
२	पालघर	0	0.000	3	12.000	1	4.000	0	0.000	4	16.000			141.794
२	रायगड	1	4.000	0	0.000	1	4.000	0	0.000	2	8.000			133.377
३	रत्नागिरी	2	8.000	0	0.000	0	0.000	0	0.000	2	8.000			208.952
४	सिंधुदुर्ग	1	4.000	0	0.000	0	0.000	0	0.000	1	4.000			133.494
ठाणे विभाग		**4**	**16.000**	**4**	**16.000**	**2**	**8.000**	**0**	**0.000**	**10**	**40.000**	**0**	**0.000**	**693.332**
५	नाशिक	2	8.000	4	16.000	9	36.000	1	10.000	16	70.000			512.714
६	धुळे	1	4.000	2	8.000	7	28.000	0	0.000	10	40.000			195.937
७	नंदुरबार	0	0.000	3	12.000	8	32.000	0	0.000	11	44.000	12	96.000	303.191
८	जळगांव	1	4.000	0	0.000	14	56.000	1	10.000	16	70.000			272.999
नाशिक विभाग		**4**	**16.000**	**9**	**36.000**	**38**	**152.000**	**2**	**20.000**	**53**	**224.000**	**12**	**96.000**	**1284.841**
९	अहमदनगर	4	16.000	2	8.000	16	64.000	0	0.000	22	88.000			631.201
१०	पुणे	2	8.000	2	8.000	14	56.000	1	10.000	19	82.000			440.906
११	सोलापूर	3	12.000	0	0.000	15	60.000	1	10.000	19	82.000			439.896
पुणे विभाग		**9**	**36.000**	**4**	**16.000**	**45**	**180.000**	**2**	**20.000**	**60**	**252.000**	**0**	**0.000**	**1512.003**
१२	सातारा	3	12.000	0	0.000	14	56.000	0	0.000	17	68.000			473.195
१३	सांगली	2	8.000	0	0.000	16	64.000	1	10.000	19	82.000			345.841
१४	कोल्हापूर	3	12.000	0	0.000	8	32.000	0	0.000	11	44.000			360.939
कोल्हापूर विभाग		**8**	**32.000**	**0**	**0.000**	**38**	**152.000**	**1**	**10.000**	**47**	**194.000**	**0**	**0.000**	**1179.975**
१५	औरंगाबाद	2	8.000	0	0.000	14	56.000	1	10.000	17	74.000			308.514
१६	जालना	2	8.000	0	0.000	10	40.000	0	0.000	12	48.000			268.878
१७	बीड	2	8.000	0	0.000	5	20.000	0	0.000	7	28.000			330.596
औरंगाबाद विभाग		**6**	**24.000**	**0**	**0.000**	**29**	**116.000**	**1**	**10.000**	**36**	**150.000**	**0**	**0.000**	**907.988**
१८	लातुर	2	8.000	0	0.000	8	32.000	1	10.000	11	50.000			239.921
१९	उस्मानाबाद	1	4.000	0	0.000	14	56.000	0	0.000	15	60.000	16	128.000	357.594
२०	नांदेड	3	12.000	2	8.000	3	12.000	0	0.000	8	32.000			405.393
२१	परभणी	1	4.000	0	0.000	10	40.000	1	10.000	12	54.000			190.699
२२	हिंगोली	1	4.000	0	0.000	4	16.000	0	0.000	5	20.000			179.582
लातुर विभाग		**8**	**32.000**	**2**	**8.000**	**39**	**156.000**	**2**	**20.000**	**51**	**216.000**	**16**	**128.000**	**1373.189**
२३	बुलढाणा	3	12.000	0	0.000	10	40.000	0	0.000	13	52.000			338.239
२४	अकोला	2	8.000	0	0.000	12	48.000	1	10.000	15	66.000			267.094
२५	वाशिम	1	4.000	0	0.000	8	32.000	0	0.000	9	36.000	12	96.000	281.879
२६	अमरावती	3	12.000	3	12.000	5	20.000	0	0.000	11	44.000			354.205
२७	यवतमाळ	2	8.000	2	8.000	9	36.000	0	0.000	13	52.000			315.620
अमरावती विभाग		**11**	**44.000**	**5**	**20.000**	**44**	**176.000**	**1**	**10.000**	**61**	**250.000**	**12**	**96.000**	**1557.037**
२८	वर्धा	1	4.000	0	0.000	5	20.000	0	0.000	6	24.000			182.959
२९	नागपूर	2	8.000	1	4.000	5	20.000	1	10.000	9	42.000			227.779
३०	भंडारा	2	8.000	0	0.000	2	8.000	0	0.000	4	16.000			167.387
३१	गोंदिया	2	8.000	1	4.000	2	8.000	0	0.000	5	20.000			204.159
३२	चंद्रपूर	2	8.000	2	8.000	8	32.000	0	0.000	12	48.000			295.823
३३	गडचिरोली	1	4.000	2	8.000	3	12.000	0	0.000	6	24.000	24	192.000	366.935
नागपूर विभाग		**10**	**40.000**	**6**	**24.000**	**25**	**100.000**	**1**	**10.000**	**42**	**174.000**	**24**	**192.000**	**1445.042**
एकुण		**60**	**240.000**	**30**	**120.000**	**260**	**1040.000**	**10**	**100.000**	**360**	**1500.000**	**64**	**512.000**	**9953.407**